

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Pavla Taterová

**INSTITUT ODDLUŽENÍ SE ZAMĚŘENÍM NA REVIZNÍ
NOVELU INSOLVENČNÍHO ZÁKONA**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 8. března 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. března 2015

Pavla Taterová

Poděkování

Děkuji JUDr. Tomáši Pohlovi za jeho vstřícný přístup, rady a připomínky během zpracování této diplomové práce. Dále děkuji své rodině za trpělivost a podporu během celého studia.

Název práce

Institut oddlužení se zaměřením na revizní novelu insolvenčního zákona

Název práce v anglickém jazyce

The institution of discharge with regard to a revising amendment of the Insolvency Act

Obsah

Úvod.....	7
1. Vývoj insolvenčního práva	10
1.1. Římská etapa	10
1.2. Od středověku do konce 19. století	11
1.3. Řád konkurzní, vyrovnávací a odpůrčí z roku 1914 a 1931	12
1.4. Období totality	12
1.5. Zákon č. 328/1991 Sb.	13
1.6. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení.....	14
1.7. Stěžejní novely zákona o úpadku a způsobech jeho řešení.....	15
2. Úpadek a způsoby jeho řešení	17
2.1. Úpadek a jeho druhy	17
2.2. Způsoby řešení úpadku	18
3. Institut oddlužení	23
3.1. Předpoklady povolení oddlužení.....	24
3.2. Návrh na povolení oddlužení	25
3.3. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	27
3.4. Schůze věřitelů	28
3.5. Zajištění věřitelé.....	29
3.6. Způsoby oddlužení	31
3.7. Rozhodnutí o splnění oddlužení a osvobození dlužníka od dluhů.....	33
4. Oddlužení podnikatelů a osob, jejichž dluhy pochází z podnikání.....	35
4.1. Kdo je a není podnikatelem.....	35
4.2. Úprava před revizní novelou insolvenčního zákona	36
4.2.1. Dluhy z dřívějšího podnikání a povaha zápisu v živnostenském rejstříku.....	37
4.2.2. Zapravení dřívějších závazků z pozice OSVČ	38
4.2.3. Zajištění dluhu z podnikání jiné osoby	39
4.2.4. Dluh z podnikání a souhlas věřitele	40
4.3. Úprava po revizní novele IZ	40
4.4. Hodnocení současného stavu	43
5. Společné oddlužení manželů	45

5.1. Společné jmění manželů a majetková podstata.....	45
5.1.1. Společné jmění manželů	45
5.1.2. Majetková podstata	47
5.2. Před revizní novelou insolvenčního zákona.....	48
5.2.1. Spojování návrhů manželů.....	49
5.2.2. Oddělená oddlužení manželů a redistribuce jejich příjmů.....	50
5.3. Po revizní novele insolvenčního zákona	52
5.3.1. Společný návrh manželů	53
5.3.2. Nové ustanovení IZ v podobě § 394a	54
5.4. Hodnocení současného stavu	55
Závěr	57
Seznam zkratk	61
Seznam pramenů a použité literatury.....	62
Resumé.....	69
Abstract.....	71
Klíčová slova	73
Keywords	73

Úvod

Insolvenční právo a insolvenční řízení se na našem území formuje už staletí; budiž toho důkazem například konkurzní řád Josefa II. z roku 1781. Tento vývoj byl však poznamenán zejména obdobím čtyřiceti let totalitního režimu, kdy u nás byla úprava této oblasti zcela minimální a v praxi nefungovala vůbec.

Po roce 1989 bylo třeba na tuto bezútešnou situaci reagovat a především zohlednit změny v podobě příchodu demokracie a tržního hospodářství, v nichž je role úpadkového práva zcela zásadní, neboť ovlivňuje celkovou stabilitu ekonomiky státu.

Mělo se tak stát přijetím zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ze dne 11. července 1991. S přihlédnutím k situaci, v jaké byl přijímán, ovšem není divu, že nebyl příliš kvalitní a úprava některých institutů zcela absentovala. Na vrub to lze přičíst zejména nulovým zkušenostem s úpravou úpadkového práva v předešlých letech, jak bylo zmíněno. I přesto byl zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, platný až do přijetí zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „IZ“), který nabyl účinnosti 1. ledna 2008 a je platný doposud.

K jeho přijetí nevedla jen negativa předchozího zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ale i moderní vývojové tendence, na které již nebylo možné reagovat pouze změnami stávajícího zákona. Do nové úpravy bylo nutno mimo jiné promítnout změnu charakteru typického úpadce, tedy zejména čím dál častější úpadky spotřebitelů spojené s enormním nárůstem úvěrů a půjček jim poskytovaných, bylo potřeba zohlednit počet narůstajících úpadků jako takových, orientovat se na sanační (reparační) způsoby řešení úpadků a insolvenční řízení celkově zrychlit a zefektivnit.

Přijetím IZ se mnoho dřívějších nedostatků podařilo eliminovat, přičemž délka insolvenčního řízení byla zkrácena až trojnásobně.¹ Ani tak ovšem nezůstal IZ delší dobu beze změn, o čemž je ostatně pojednáváno níže v této práci.

Po čtyřech letech od jeho účinnosti bylo přistoupeno asi k největší změně, takzvané systémové revizi, která byla provedena zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se

---

¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti [cit. 2014-02-17]. Dostupné z beck-online [databáze].

mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „revizní novela IZ“). V jejím rámci bylo reagováno hned na několik oblastí úpadkového práva. Z nejdůležitějších lze zmínit například proces určování a odměňování insolvenčních správců, úpravu postavení zajištěných věřitelů nebo souběh insolvence a exekuce. Další oblastí, k jejíž úpravě revizní novela IZ přistoupila, je oblast sanačních způsobů řešení úpadku, tedy reorganizace a oddlužení, přičemž právě oddlužení se ve světle revizní novely IZ stalo hlavní inspirací a tématem této práce.

Pozornost bude zaměřena zejména na oddlužení podnikatelů a osob, jejichž závazky (dluhy) pochází z podnikání, a na institut společného oddlužení manželů. Ani jedna z oblastí totiž nebyla v období před přijetím revizní novely v IZ (řádně) upravena, což vyústilo v situaci, kdy chybějící ustanovení IZ nahrazovaly svým výkladem a praxí soudy České republiky. Z důvodu právní jistoty však bylo v rámci revizní novely IZ přistoupeno k zakotvení ustanovení týkajících se zmíněných oblastí do IZ.

Cílem této práce je tedy podat výklad o institutu oddlužení ve světle revizní novely IZ a porovnat situaci před a po její účinnosti. Z tohoto důvodu bude práce rozdělena do pěti kapitol. První dvě se budou věnovat obecnému výkladu o vývoji insolvenčního práva, insolvenčního řízení, úpadku a způsobech jeho řešení, třetí kapitola se bude zabývat oddlužením jako takovým a kapitola čtvrtá a pátá se již konkrétně zaměří na oddlužení podnikatelů a osob, jejichž závazky (dluhy) pochází z podnikání, a společné oddlužení manželů.

Hlavním důvodem výběru tématu „Oddlužení se zaměřením na revizní novelu insolvenčního zákona“ pro tuto práci byl zejména fakt, že institut oddlužení, zakotvený do právního řádu České republiky až IZ, tedy před několika málo lety, se stal institutem velmi oblíbeným a maximálně využívaným a zájem o něj nadále roste, o čemž svědčí i níže popisovaná tendence rozšiřovat okruh osob k oddlužení legitimovaných. K tomuto závěru lze dojít například i porovnáním institutu oddlužení a reorganizace. Ta je totiž, proti oddlužení, způsobem řešení úpadku, který není využíván prakticky vůbec, a to i přesto, že byl do právního řádu České republiky zakotven společně s oddlužením. Dalším důvodem výběru byla velká míra proměny, kterou oddlužení revizní novelou IZ doznalo, a v neposlední řadě také poměrně malá povědomost lidí o nových možnostech,

které revizní novela IZ v rámci oddlužení, jakožto jednoho ze sanačních způsobů řešení úpadku, přinesla.

1. Vývoj insolvenčního práva

1.1. Římská etapa

Předobraz a prvopočátky insolvenčního práva můžeme hledat již v právu římském. Ač zde nelze hovořit o insolvenci jako takové a nebylo víceméně rozlišováno mezi podstatou majetkové exekuce a insolvence, v některých institutech římského práva formující se právo insolvenční později hledalo vzor a inspiraci.

V římském právu se zahajovalo řízení k vymáhání dluhů buď za dlužníkovu života anebo po jeho smrti. V obou případech se tak činilo veřejně a to zejména z toho důvodu, aby k řízení přistoupili všichni dotčení věřitelé, ale dále například i pro případ, že by se našla osoba, která by byla za dlužníka ochotna jeho dluhy zaplatit.

Vymáhání plnění probíhalo v době římské zpravidla postihem celého dlužníkovu majetku, tedy formou univerzální exekuce. Ta se lišila od dnešního insolvenčního řízení především v tom, že zde nebyla vyžadována mnohost věřitelů a majetek dlužníka se nezpeněžoval. Věřitelé si totiž zvolili osobu jednající, která následně prodala majetek dlužníka jako celek ve veřejné dražbě, a na člověka, který se stal touto koupí dlužníkovým nástupcem, se pak mohli obracet věřitelé se svými pohledávkami, jež měli vůči původnímu dlužníku. Později se ovšem ukázalo, že v některých případech není třeba postihovat celý majetek dlužníka, ale pouze jeho část nebo části, což se v praxi osvědčilo a ukázalo i daleko výhodnějším. Tehdy mluvíme o nástupu singulární exekuce, která byla zároveň důležitým posunem vedoucím k pozdějšímu rozlišení mezi řízením insolvenčním a exekučním. Právě během exekuce totiž nebylo nutné rozprodat celý majetek dlužníka, ale pouze některé jeho části.²

Vymáhání dluhu však probíhalo i jinými způsoby než zmíněnou exekucí. Mezi nejtvrďší z nich patřil osobní postih ve formě dlužního otroctví, který byl zakázán až roku 326 před naším letopočtem, naopak mírnější variantou byla možnost dlužníka si svůj dluh odpracovat.³

---

² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava : KEY Publishing, 2007, s. 25-27. ISBN 978-80-87071-54-0.

³ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160. Dostupný také z WWW <<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/>>.

1.2. Od středověku do konce 19. století

Teprve v pozdějších dobách se objevuje skutečná potřeba řešení úpadku. S rozvojem obchodu a hospodářství, ale i v důsledku četných válek tohoto období a rychlého růstu cen, často dochází k zadlužení nejen obchodníků, ale i šlechty a států.

Největší komplikací pro utváření úpadkového řízení v tomto období byl fakt, že ve středověku se v podstatě uplatňovalo jednotné řízení, které neznalo rozdíly mezi jednotlivými druhy procesu (až později se se zájmem státu o veřejný pořádek vydělil proces trestní). Úprava insolvenčního řízení tak měla nejprve podobu jednotlivých dílčích ustanovení jakožto výjimek z jednotného procesu. Až později začaly být tyto zmíněné výjimky shrnovány, osamostatňovány a řešeny souborně.⁴

První pokusy o takovou samostatnou úpravu lze pozorovat v Deklaratoriích a Novelách, které byly připojeny k druhému vydání Obnoveného zřízení zemského roku 1640. Část, jež se insolvenčnímu řízení věnovala, byla v roce 1644 dokonce samostatně publikována. Problém byl ovšem v tom, že zmíněná úprava byla platná pouze pro šlechtu, nikoli pro měšťanstvo.

Z toho důvodu byl roku 1750 vydán reskript v podobě připomínek vídeňských orgánů, které měly ustanovení Deklaratorií a Novell nahradit, a následně v roce 1763 rakousko český směnečný řád, jenž sice obsahoval pouze některá ustanovení o konkurzu, ale sjednocoval právo rakouské a české.⁵

Zmíněné rozlišování mezi právem zemským a městským se podařilo odstranit až roku 1781 vydáním Josefinského konkurzního řádu. Řízení se začínalo žalobou a bylo děleno do čtyř etap, přičemž uplatňování pohledávek věřitelů se řídilo jejich zařazením do několika tříd. S rozvojem vyrovnání, jako druhého způsobu řešení úpadku vedle konkurzu, byl Josefinský konkurzní řád roku 1862 doplněn zákonem o vyrovnávacím řízení. Josefinský konkurzní řád byl ovšem, stejně jako zmíněný doplňkový zákon, kritizován pro svou nedokonalost – především časovou náročnost a nákladnost celého procesu.

---

⁴ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Op. cit.*

⁵ KOZÁK, Jan. Nové úpadkové právo v České republice. *Právní zpravodaj*. 2008, roč. 9, č. 2, s. 3-7. Dostupný také z beck-online [databáze].

Z toho důvodu byl roku 1868 zaveden nový konkurzní řád (zákon č. 1/1869 ř. z.), který zavedl například přihlašování pohledávek namísto žalob; celkově ovšem očekávané zlepšení konkurzní úpravy nepřinesl.⁶

1.3. Řád konkurzní, vyrovnávací a odpůrcí z roku 1914 a 1931

K nahrazení zákona č. 1/1869 ř. z. došlo roku 1914 zavedením řádu konkurzního, vyrovnávacího a odpůrcího.⁷ Nová úprava obsahovala jak ustanovení o konkurzu a vyrovnání, tak o odporovatelnosti, a dále některá související ustanovení z oblasti trestního práva. Později byla převzata recepční normou a stala se tak součástí právního řádu Československé republiky. Až roku 1931 byla nahrazena zákonem č. 64/1931 Sb., ze dne 27. března 1931. Nikoli snad proto, že by byla nevyhovující, ale proto, že bylo třeba sjednotit úpravu českou a slovenskou, k čemuž došlo tím způsobem, že byla z obou úprav převzata jejich pozitiva.⁸ V novém zákoně tak byla zachována systematika rozdělení konkurzního práva na formální a hmotné⁹ a jeho textace neobsahovala proti předchozí úpravě závažnější změny; snad kromě rozšíření práv konkurzního komisaře.

1.4. Období totality

Řád konkurzní, vyrovnávací a odpůrcí z roku 1931 byl zrušen Občanským soudním řádem z roku 1950, který zavedl institut nazvaný exekuční likvidace. Tímto ovšem vývoj českého insolvenčního práva na dlouhá léta končí. Takzvaná exekuční likvidace se vykonávala prodejem celého dlužníkovy majetku a rozdělením výtěžku z něj mezi všechny věřitele. Takto bylo možno postihnout majetek dlužníka i bez návrhu.¹⁰

---

⁶ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Op cit.*

⁷ Zaveden císařským nařízením č. 337/1914 ř. z., ze dne 10. 12. 1914.

⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, s. 590. ISBN 9788072018420.

⁹ KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: Komentář*. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, s. 18. ISBN 978-80-7357-243-3.

¹⁰ § 570-605 zák. č. 142/1950 Sb.

Exekuční likvidace v praxi své uplatnění nenašla a zákonem č. 99/1963 Sb. byla zrušena a nahrazena takzvanou likvidací majetku¹¹, jež byla do předpisu zahrnuta kvůli zachování reciprocit potřebné pro účast na zahraničních konkurzech.

1.5. Zákon č. 328/1991 Sb.

Po pádu totalitního režimu se projevila nutnost napravit bezúspěšnou situaci a přijmout zákon, který by se problematikou insolvenčního řízení zabýval. Během zmíněných 40 let „insolvenčního prázdna“ se v této oblasti v ostatních státech událo mnohé. Úpravu těchto států však nebylo možné bez dalšího přejímat, neboť pro to v naší zemi nebyly vytvořeny patřičné podmínky.

Řešením se měl stát zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ze dne 11. července 1991 (dále jen „ZKV“), kterým u nás došlo ke znovuzavedení insolvenční úpravy. „*Ustanovení zákona o konkurzu a vyrovnání nahradila § 352 až 354 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, které před tímto datem představovaly jedinou právní úpravu úpadkového práva v československém právním řád.*“¹² Tento úryvek mluví sám za sebe.

ZKV se inspiroval jak v úpravě z roku 1931, tak úpravou obsaženou v občanském soudním řádu z roku 1950, což vyústilo v některé nedostatky zákona spočívající zejména v opomenutí nebo minimální úpravě některých institutů.

Jeho nejkritizovanějším nedostatkem bylo mimo jiné to, že počítal s úpadcem malého charakteru, tedy například s živnostníkem, jež má spíše méně věřitelů a nikoli s úpadcem novodobým, například s většími obchodními společnostmi. Dalším problémem ZKV byla naprostá lhostejnost vůči novému vývojovému trendu a to preferencí sanačních způsobů řešení úpadku nad likvidačními. V ZKV byly totiž k dispozici pouze dva druhy řešení úpadku, přičemž konkurzů napadlo ročně nepoměrně víc (asi 4-5 tisíc) než proběhlo vyrovnání (několik desítek).¹³ Reagovat bylo třeba i na narůstající počet úpadců nepodnikatelů.

---

¹¹ § 352-354 zák. č. 99/1963 Sb.

¹² KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: Komentář. Op. cit. s. 19.*

¹³ Návrh insolvenčního zákona - důvodová zpráva [online]. Praha : ČAK [cit. 2014-11-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>>.

Tyto i jiné mezery ZKV řešila během následujících let až do účinnosti IZ celá řada přímých i nepřímých novelizací a změn. Bylo jich celkem 29 včetně změn provedených nálezy Ústavního soudu České republiky.¹⁴ První novela vešla v účinnost již 16. dubna 1993, tedy ve stejný den, kdy nabyl ZKV své plné účinnosti. Během let se však stále více ukazovalo, že kosmetické ani podstatnější změny ZKV nejsou řešením pro dobu příští, a bude tak nutno přijmout zcela novou úpravu.

1.6. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení

Na nové úpravě se začalo pracovat po schválení věcného záměru zákona v roce 2001. Ministerstvo spravedlnosti sestavilo rekodifikační komisi, která v čele s JUDr. Zdeňkem Krčmářem začala připravovat teze a koncepci nového zákona. Práce byly ovšem poznamenány tehdejší politickou situací, zejména předčasnými volbami, kvůli nimž byly první přípravy nového zákona pozastaveny. Přes protichůdné názory tehdejšího ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Němce a místopředsedy vlády pro ekonomiku Martina Jajana na vytvoření nové úpravy vedla jejich společná snaha k druhé vlně prací, jež byla zakončena vládním návrhem zákona, který byl dne 8. září 2005 předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Výsledkem celého procesu byly dva zákony - zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, tedy IZ, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

Takzvaný doprovodný zákon č. 296/2007 Sb. pak umožnil začlenění IZ do našeho právního řádu a zároveň v něm provedl před jeho účinností i největší změny. Mimo jiné jím došlo k upřesnění podmínek pro povolení reorganizace a zpřísnění náležitostí návrhu na zahájení insolvenčního řízení.

IZ znamenal novou, komplexnější a transparentnější úpravu úpadkového práva postavenou na nových nebo z velké části modifikovaných zásadách, jejímž cílem bylo se přizpůsobit novým vývojovým trendům. IZ na rozdíl od předešlé úpravy spojil řízení konkurzní a vyrovnávací včetně jeho zásad v jedno, insolvenční, s tím, že nejprve je třeba rozhodnout o úpadku v rámci jednoho řízení a až posléze toto řízení diferencovat

---

¹⁴ KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: Komentář. Op. cit. s. 19.*

v závislosti na zvoleném způsobu jeho řešení. Tomu odpovídá i rozdělení IZ na tři části – obecnou, způsoby řešení úpadku a společná ustanovení.¹⁵

IZ proti ZKV dále umožnil nejen řešení úpadku jako takového, ale i úpadku hrozícího, zavedl instituty sanačního řešení úpadku a také institut insolvenčního rejstříku jako informačního systému, jež má zajišťovat informovanost o insolvenčním řízení. To vše se odráží i v počtu ustanovení IZ.¹⁶

1.7. Stěžejní novely zákona o úpadku a způsobech jeho řešení

Po nabytí účinnosti IZ, jež byla posunuta z 1. července 2007 na 1. ledna 2008¹⁷, prošel IZ mnoha novelizacemi. V rámci této práce si dovoluji zmínit jen nejdůležitější z nich.

Novela připravená Nezávislou ekonomickou radou vlády a provedená zákonem č. 217/2009 Sb. měla být reakcí na celosvětové zhoršení ekonomiky a přípravou pro nastávající hospodářskou krizi. Tato novela mimo jiné ještě více zpřístupnila oddlužení veřejnosti, omezila možnost jednostranných zápočtů dlužníkovými věřiteli, zjednodušila se cesta dlužníka k předpřipravené reorganizaci a podnikatelům bylo na omezenou dobu umožněno, aby na sebe nepodávali insolvenční návrh v případě předlužení.

Druhá, takzvaná nálezová novela¹⁸, se pak zabývala především popěrnými úkony věřitelů; specifikovala, za jakých podmínek mohou být učiněny a jakým způsobem.

Další významná novela provedená zákonem č. 334/2012 Sb. zavedla několik nových institutů jako například odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost, které mělo zejména zabránit podávání insolvenčních návrhů se záměrem poškodit konkurenci. Proto také bývá tato novela často označována za „protišikanózní“.

Konečně 1. ledna 2014 vešla v účinnost takzvaná revizní novela IZ, jež je pro tuto práci zcela stěžejní, a některé její aspekty budou podrobně rozebírány v dalších kapitolách této práce. Z největších změn, které tato novela přinesla, lze zmínit například

---

¹⁵ Návrh insolvenčního zákona - důvodová zpráva [online]. *Op. cit.* [cit. 2014-11-07].

¹⁶ Insolvenční zákon má 434 §.

¹⁷ I potom, co nabyl IZ účinnosti, ovšem nadále fungoval ZKV, neboť v § 432 IZ bylo stanoveno, že se použije tohoto zákona na všechna řízení zahájená před účinností IZ.

¹⁸ Novela provedená zákonem č. 69/2011 Sb. reagovala na rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl ÚS 14/10, který zrušil ustanovení IS, v němž bylo věřitelům odepřeno právo na popření přihlášené pohledávky.

zavedení společného oddlužení manželů, novou úpravu pravidel pro určování insolvenčních správců, rozšíření možnosti oddlužení na další osoby nebo upřesnění vztahu mezi insolvenčním a exekucním řízením.

2. Úpadek a způsoby jeho řešení

Insolvenční právo nazýváme také právem konkurzním a lépe – úpadkovým. Považujeme ho za specifickou součást civilního práva procesního, neboť obsahuje jak prvky řízení nalézacího tak exekučního.¹⁹ Od klasických druhů civilního procesu se liší mimo jiné prameny právní úpravy, průběhem řízení a také zásadami, na kterých je insolvenční řízení vybudováno.

Důležité je zmínit i to, že insolvenční právo není jen povahy procesní, je i úpravou statusovou, a zároveň zahrnuje prvky ekonomické problematiky.²⁰

Jak již z názvu této oblasti práva a zejména pak z názvu IZ vyplývá, jedná se o úpravu „...řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnických věřitelů.“²¹ Dlužníkem přitom může být jak osoba fyzická tak právnická, podnikatel i spotřebitel.

Naopak je zcela vyloučeno, aby bylo insolvenční řízení prostředkem používaným k jiným cílům než právě k řešení úpadku; například běžné vymáhání peněžitých pohledávek touto cestou je naprosto vyloučeno.²²

2.1. Úpadek a jeho druhy

Úpadkem rozumíme jev, který se může projevat dvěma způsoby, přičemž oba tyto způsoby mají jeden společný rys – mnohost věřitelů.²³ Pokud jde o závazky dlužníka vůči těmto věřitelům, ty nemusí být vykonatelné a dokonce nemusí být ani přesně vyčísleny; postačí, že „jsou“.

První z forem úpadku je takzvaná platební neschopnost. Jedná se o situaci, při níž má fyzická nebo právnická osoba alespoň dva věřitele, peněžité závazky po dobu

---

¹⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. První díl – řízení nalézací. 7. aktualizované vydání.* Praha : Linde, 2014, s. 41. ISBN 978-80-7201-940-3.

²⁰ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMUĚÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení.* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 8. ISBN 978-80-7400-279-3.

²¹ § 1 písm. a) IZ

²² WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. Op. cit. s. 592.*

²³ Mnohost věřitelů je základním jevem, dle něhož rozlišujeme mezi exekucí a insolvenční.

delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopna objektivně plnit.²⁴ Taková osoba tedy plnit chce, ale z objektivních důvodů tak nemůže činit. Důležité je také zmínit, že má-li dlužník pohledávky za svými věřiteli, není pro určování úpadku ve formě platební neschopnosti relevantní, že existují, pokud jich dlužník není schopen využít k úhradě svých závazků.²⁵

Druhou formou úpadku je předlužení, jež může nastat u každého subjektu, který má povinnost vést účetnictví či daňovou evidenci; nikoli tedy u spotřebitele. Vyznačuje se tím, že má dlužník více věřitelů a souhrn všech jeho závazků, tedy i nesplatných, převyšuje hodnotu jeho majetku. V této situaci se zároveň při určování hodnoty dlužníkovy majetku přihlíží například i k případným výnosům z další správy tohoto majetku nebo provozování podniku, lze-li důvodně předpokládat, že v této činnosti bude moci dlužník pokračovat.

Vedle úpadku je nutné zmínit také takzvaný hrozící úpadek. O něm mluvíme v případě, že lze se zřetelem „...ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.“²⁶ Hrozící úpadek tedy k úpadku jako takovému tedy v podstatě směřuje.

Existují však případy, ve kterých nemůžeme postupovat dle IZ, ani jedná-li se o některý z výše popsaných případů. Je tomu tak u subjektů vyjmenovaných v § 6 IZ, tedy například u územních samosprávných celků, veřejných vysokých škol a především státu. Účinky IZ jsou dále vyloučeny v případech dle § 365 a 366 IZ.

2.2. Způsoby řešení úpadku

Poté, co je v jednotném insolvenčním řízení zjištěn úpadek, respektive hrozící úpadek dlužníka (tj. je vydáno rozhodnutí o úpadku), lze přistoupit k rozhodnutí o jeho řešení²⁷. To bývá většinou spojeno přímo s rozhodnutím o úpadku, není to však

---

²⁴ Objektivní neschopnost dlužníka plnit své peněžité závazky lze posoudit na základě vyvratitelných domněnek obsažených v § 3 odst. 2 IZ.

²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. prosince 2010, sp. zn. 29 NSCR 10/2009.

²⁶ § 3 odst. 4 IZ

²⁷ Jím se dle § 4 IZ v případě konkurzu rozumí rozhodnutí insolvenčního soudu o prohlášení konkurzu na majetek dlužníka, v případě reorganizace rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení reorganizace a v případě oddlužení rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení oddlužení.

pravidlem; lze ho vydat jako samostatné rozhodnutí až následně, konkrétně do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku.²⁸

Naše úprava zná hned několik způsobů řešení úpadku, přičemž mezi nimi rozlišujeme způsoby sanační, tedy jinak řečeno nápravné nebo ozdravné, a likvidační. Podíváme-li se na § 1 IZ, který vymezuje předmět úpravy tohoto zákona, můžeme na okamžik nabýt dojmu, že IZ rozlišuje mezi oddlužením a ostatními způsoby řešení úpadku, což ve svém článku příznačně popisuje JUDr. Bohumil Havel, Ph.D.: „*Zákon jakoby nám chtěl říci, že jsou obecná řešení úpadku a hrozícího úpadku a vedle toho pak oddlužení - je však zjevné, že je to pouze neobratné vyjádření, když samozřejmě i při oddlužení dochází k uspořádání majetkových vztahů dlužníka a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení jeho věřitelů.*“²⁹ Ke stejnému závěru můžeme dospět při pohledu na ustanovení § 4 odst. 1 IZ, které říká, že způsobem řešení úpadku a hrozícího úpadku se rozumí konkurs, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku. Ani jedna z variant tak není žádným způsobem vyčleňována nebo oddělována od těch ostatních. Čtvrtou variantu, tedy zvláštní způsoby řešení úpadku, IZ stanovuje pro určité subjekty nebo případy, jež vyžadují specifický přístup (zejména finanční instituce). Vyjmenované způsoby řešení úpadku navíc bývají někdy doplňovány také o moratorium.

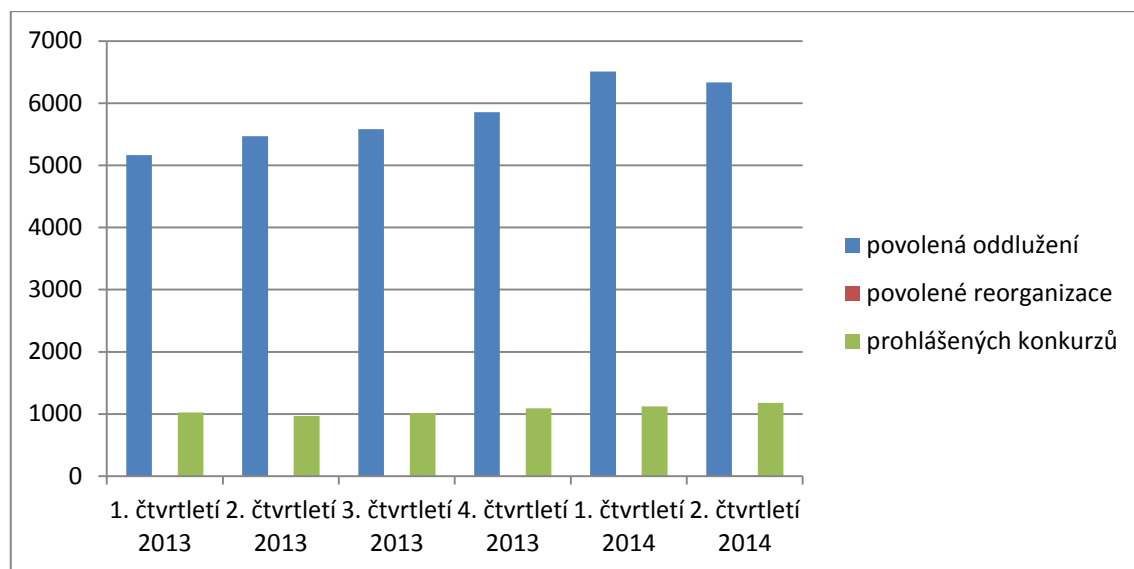
Tato práce si klade za cíl věnovat se zejména sanačnímu způsobu řešení úpadku ve formě oddlužení, jemuž bude věnována celá následující kapitola, v níž bude o oddlužení pojednáváno spíše z obecnějšího hlediska, a následně dvě další, v nichž bude provedena komparace právní úpravy a praxe před a po 1. lednu 2014, tedy před a po účinnosti revizní novely IZ. Z tohoto důvodu bude také o dalších variantách řešení úpadku v této práci pojednáváno spíše okrajově a to přehledovým způsobem. Aby si však čtenář této práce dokázal udělat přehled o tom, nakolik jsou jednotlivé způsoby řešení úpadku využívány, následuje graf, který o této situaci vypovídá a to na základě hodnot dostupných na <http://www.insolvenční-zákon.cz/expertní-skupina-s22/statistiky.html>.

---

²⁸ Dle § 149 IZ však nelze až na výjimky rozhodnout o způsobu řešení úpadku dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. Schůze věřitelů je v takovém případě doplněna například o vyjádření insolvenčního správce k vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku aj.

²⁹ HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, č. 2, s. 50-55. Dostupný také z beck-online [databáze].

Graf č. 1: porovnání jednotlivých druhů řešení úpadku (povolených oddlužení, povolených reorganizací a prohlášených konkurzů) od prvního čtvrtletí 2013 do druhého čtvrtletí 2014

První, likvidační a zároveň historicky nejstarší variantou řešení úpadku dlužníka, je konkurz. Na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojovány z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.³⁰ Tento způsob řešení úpadku lze sice použít u každého typu dlužníka (jedná se tedy o řešení univerzální), ovšem nejčastěji je jím řešen úpadek podnikatele. V případě, že je dlužníkem fyzická osoba – spotřebitel, nebo celkový obrat dlužníka – podnikatele za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesáhl 2 000 000 Kč a zároveň má tento podnikatel méně než 50 přihlášených věřitelů³¹, hovoříme o nepatrném konkursu. Řízení o něm se vyznačuje značným zjednodušením a zrychlením, které spočívá například v ustanovení zástupce věřitelů namísto výboru věřitelů nebo v rozhodování o námitkách proti konečné zprávě a vyúčtování i bez nařízení jednání. Zvláštností konkursu je navíc to, že nezdaří-li se některý z dalších dvou způsobů řešení úpadku, konkurz nastupuje na jejich místo.

Druhou, sanační variantou řešení úpadku, je reorganizace, jež byla do právního řádu České republiky zavedena IZ. Až po revizní novele IZ provedené zák. č. 294/2013

³⁰ § 244 IZ

³¹ § 314 IZ

Sb. se však stala běžnějším způsobem řešení úpadku. Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek fyzické nebo právnické osoby podnikající, vyjma subjektů uvedených v § 316 odst. 3 IZ. Předmětem reorganizace je závod dlužníka. Provoz takového závodu je při řešení úpadku reorganizací zachován, přičemž k němu přistupují opatření k ozdravení chodu tohoto závodu dle reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.³² Jak uvádí ve svém článku JUDr. Tomáš Pohl: „V podstatě se jedná o regulované podnikání úpadce v průběhu insolvenčního řízení pod dohledem soudu a věřitelů.“³³ Takový postup by měl ideálně vést k tomu, že závod dlužníka bude schopen produkovat zisk, ze kterého budou průběžně dle reorganizačního plánu hrazeny pohledávky dlužníkových věřitelů. Pomineme-li možnost drobného podnikatele řešit svůj úpadek reorganizací dle § 316 odst. 5 IZ, do konce roku 2013 byla možnost dlužníka pokusit se o řešení úpadku reorganizací závislá na současném splnění dvou podmínek.³⁴ Od 1. ledna 2014 již stačí splnit pouze jednu z nich. Mimo to zavedla revizní novela IZ například i možnost dlužníka zažádat o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu schváleného potřebným procentem věřitelů v případě, že insolvenční návrh podal věřitel; dlužník tak v této situaci může nově předložit reorganizační plán až po rozhodnutí o úpadku.

Za další variantu řešení situace úpadce je někdy označováno i moratorium. Nelze ho považovat přímo za jeden ze způsobů řešení úpadku, ale spíše za jakési „ochranné opatření“, jež by mělo úpadku předcházet. Ač je tento institut řazen mezi možnosti řešení sporadicky, v rámci zachování přehlednosti výkladu si jej v rámci této práce dovoluji krátce zmínit. Smyslem moratoria by mělo být především poskytnutí „ochranné doby“ dlužníku, který by ji měl využít ke snaze o překonání svého úpadku, popřípadě úpadku hrozícího, vlastními silami. „*Institut moratoria je svojí podstatou časově omezený zákaz vydání rozhodnutí o úpadku.*“³⁵ Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení však zůstávají zachovány, což znamená, že oprávněné osoby

---

³² § 316 odst. 1 IZ

³³ POHL, Tomáš. Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. *Bulletin advokacie*. 2007, roč. 4, č. 11, s. 19-37. Dostupný také z WWW <http://www.cak.cz/assets/files/1585/BA_07_11.pdf>. ISSN 1210-6348.

³⁴ a) Roční úhrn čistého obratu dlužníka za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu nesmí být nižší než 50 000 000 Kč b) Dlužník musí zaměstnávat alespoň 50 zaměstnanců v pracovním poměru

³⁵ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání ve znění zákona č. 294/2013 Sb. Praha : Leges, 2014, s. 202. ISBN 978-80-87576-80-9.

mohou dále přistupovat k řízení a věřitelé přihlašovat své pohledávky. Účinky jsou ovšem posunuty až na dobu po skončení moratoria. Návrh na jeho vyhlášení může podat pouze dlužník podnikatel a to buď do sedmi dnů v případě, že insolvenční návrh podal on sám, anebo do 15 dnů od doručení věřitelského insolvenčního návrhu insolvenčním soudem. Toto právo nemá právnická osoba v likvidaci.³⁶ O návrhu insolvenční soud rozhoduje do konce pracovního dne následujícího po dni dojití návrhu tomuto soudu, což znemožňuje odstraňování případných vad návrhu a ty jsou tak důvodem pro jeho odmítnutí. Moratorium může být insolvenčním soudem vyhlášeno pouze pokud ještě nebylo rozhodnuto o insolvenčním návrhu anebo pokud insolvenční řízení vůbec neprobíhá. Dle § 119 IZ je moratorium účinné zveřejněním rozhodnutí o jeho vyhlášení, kde je uveden i přesný čas, od něhož se počítá, a může trvat maximálně tři měsíce. Prodloužení je možné za podmínek stanovených v § 119 odst. 2 IZ, avšak nejdéle o třicet dnů.

---

³⁶ § 115 IZ

3. Institut oddlužení

Poslední možnou variantou řešení úpadku nebo hrozícího úpadku je oddlužení, které je často slangově označováno jako osobní bankrot. Jedná se o institut, který byl do právního řádu České republiky zaveden účinností IZ, jak bylo popsáno výše, v kapitole o vývoji insolvenčního práva. Tento počín poeticky okomentoval v závěru svého článku JUDr. Petr Kavan: „*Byť životaschopnost teoreticky dobře míněného institutu oddlužení doloží až pučení prvních větví zeleného stromu praxe (...) jde o novinku potřebnou a (snad) i vítanou.*“³⁷

Vedle reorganizace se jedná o druhý sanační způsob řešení úpadku, který se dá výstižně popsat jako řízení, které dává možnost poctivému, ovšem z finančního hlediska neúspěšnému dlužníku, začít znovu s čistým štítem, tedy bez tíže dřívějších dluhů, které vedly k jeho úpadku.³⁸

V praxi šance dlužníka spočívá v tom, že je za určitých okolností osvobozen od placení (části) svých dluhů. Splní-li totiž stanovené podmínky, soud mu na základě řádně a včas podaného návrhu na povolení oddlužení tento způsob řešení úpadku povolí a dostojí-li pak dlužník svým povinnostem během procesu oddlužení, zejména uspokojí-li alespoň 30 % pohledávek svých nezajištěných věřitelů, soud vydá rozhodnutí o splnění oddlužení a osvobodí dlužníka od placení zbylých dluhů, tedy dosud neuspokojených pohledávek; a to jak těch, které byly zahrnuty do oddlužení, tak těch, které do oddlužení přihlášeny nebyly, ač být mohly.

Dá se tedy říct, že řešení úpadku oddlužením je do jisté míry kompromis mezi zájmem na zlepšení kvality dlužníkova života jeho osvobozením od dluhů, tedy aspektem sociálním, a co možná nejvyšším uspokojením věřitelů, jež je jednou z hlavních zásad insolvenčního řízení. JUDr. Bohumil Havel, PhD., ve svém článku míní, že aspekt sociální nad tím ekonomickým dokonce převažuje: „*Oddlužení je jedním z nových nástrojů insolvenčního práva, jehož podstata byla v zásadě převzata z práva německého a jehož účel je spíše sociální než ekonomický... Tento cíl byl ostatně*

---

³⁷ KAVAN, Petr. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 22, s. 434-440. Dostupný také z beck-online [databáze].

³⁸ RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, č. 21, s. 765-802. Dostupný také z beck-online [databáze].

deklarován v průběhu přípravy zákona, když se neustále hovořilo o „spotřebitelském konkurzu“, „předlužení domácností“ apod.“³⁹

3.1. Předpoklady povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník; nemůže tak učinit jeho věřitel, příbuzný ani žádná jiná osoba, jež k tomu není dlužníkem zmocněna. Dle usnesení Nejvyššího soudu České republiky není k tomuto oprávněn ani insolvenční správce.⁴⁰ V případě, že by byl návrh podán neoprávněnou osobou, insolvenční soud návrh odmítne.⁴¹

Hlavním předpokladem povolení oddlužení je splnění kritérií k podání návrhu na povolení oddlužení dle § 389 IZ. Dlužník, který chce svůj úpadek řešit oddlužením, musí být dle tohoto ustanovení právnickou osobou, která není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, nebo fyzickou osobou, která nemá dluhy z podnikání.⁴² Jednodušeji řečeno, návrh může podat fyzická osoba, ať už je či není podnikatelem; právnická osoba ovšem pouze v případě, že podnikatelem není. Pro fyzickou i právnickou osobu přitom platí, že nesmějí mít dluhy z podnikání; u fyzických osob z této zásady ovšem existují výjimky, jež jsou obsaženy v § 389 odst. 2 IZ a o nichž bude pojednáváno níže, ve čtvrté kapitole této práce.

Dalším předpokladem povolení oddlužení je schopnost dlužníka uspokojit v rámci procesu oddlužení alespoň 30 % pohledávek svých nezajištěných věřitelů⁴³, přičemž je toho možné dosáhnout nejen skrze příjmy a majetek dlužníka, ale i za pomoci třetích osob, tedy například prostřednictvím darů nebo důchodů.

Důležitou podmínkou povolení oddlužení je také poctivý záměr dlužníka. V IZ je uvedeno, že „*Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr.*“⁴⁴ Na ten lze usuzovat například v situaci, kdy dlužník těsně před podáním návrhu prodá svůj majetek a výtěžek použije na uspokojení jen některých svých

---

³⁹ HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Op. Cit.*

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. října 2012, sp. zn. 29 NSČR 70/2012-B-34.

⁴¹ § 390 odst. 3 IZ

⁴² § 389 odst. 1 IZ

⁴³ Hranice 30 % nemusí být dosaženo v případě, že k tomu dají věřitelé, jimž by bylo plněno pod tuto hranici, souhlas, nebo za podmínek § 415 IZ.

⁴⁴ § 395 odst. 1 písm. a) IZ

věřitelů, zejména osob jemu blízkých.⁴⁵ Dle úpravy před 1. lednem 2014 bylo možné nepoctivý záměr předpokládat také v situaci, byl-li dlužník v posledních pěti letech před zahájením insolvenčního řízení pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy nebo pokud v posledních pěti letech probíhalo insolvenční řízení, v němž byl úpadek takového dlužníka řešen.⁴⁶ Přestože uvedené dnes již není doslovným obsahem IZ, i nadále jsou tyto situace zpravidla překážkou povolení oddlužení.

V případě, že je tedy dlužník oprávněnou osobou, není jeho cílem podat návrh na povolení oddlužení s nepoctivým záměrem a je schopen uspokojit alespoň 30 % pohledávek svých nezajištěných věřitelů, lze přistoupit k vyplnění a podání návrhu na povolení oddlužení.

3.2. Návrh na povolení oddlužení

Chce-li dlužník podat návrh na povolení oddlužení, musí tak učinit prostřednictvím předepsaného formuláře, jehož aktuální verzi vždy nalezneme na www.justice.cz v sekci e-podatelná (formuláře ke stažení), a jehož náležitosti jsou stanoveny prováděcím předpisem⁴⁷.

V zásadě mohou nastat dvě situace, kdy může dlužník návrh na povolení oddlužení podat. První z nich nastává, podává-li dlužník insolvenční návrh (tehdy hovoříme o dlužnickém insolvenčním návrhu) a s tímto spojí i návrh na povolení oddlužení. Učiní tak zatržením políčka sedm ve zmíněném formuláři.⁴⁸ Druhá situace nastává, podá-li insolvenční návrh na dlužníka věřitel; tehdy hovoříme o takzvaném věřitelském insolvenčním návrhu. I v tomto případě může dlužník podat návrh na povolení oddlužení, ovšem jen do 30 dnů od okamžiku, kdy je mu věřitelský insolvenční návrh doručen, o čemž musí být dlužník insolvenčním soudem řádně poučen. Zmíněná třicetidenní lhůta je lhůtou procesní, takže postačí, je-li návrh na

---

⁴⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. května 2010, sp. zn. 2 VSOL 135/2010-A-19.

⁴⁶ § 395 odst. 3 IZ

⁴⁷ § 23 vyhlášky č. 311/2007 Sb.

⁴⁸ Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. října 2008, sp. zn. 1 VSOL 111/2008-A-15, bylo stanoveno, že není vyloučeno, aby byl insolvenční návrh podán zvláštním (samostatným) podáním, ovšem za předpokladu, že návrh na povolení oddlužení bude podán zároveň s tímto insolvenčním návrhem.

povolení oddlužení podán poslední den této lhůty k poštovní přepravě.⁴⁹ Pokud by dlužník podal návrh na povolení oddlužení po této lhůtě, insolvenční soud jej odmítne.⁵⁰ Od 1. ledna 2014 mohou také manželé nově podat společný (jediný) návrh na povolení oddlužení a to zatržením políčka jedna ve zmíněném formuláři; k tomu více v kapitole pět této práce.

V § 391 IZ jsou stanoveny náležitosti návrhu na povolení oddlužení. Vedle obecných náležitostí dle § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, musí návrh obsahovat zejména označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat, údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících pěti letech, údaje o příjmech dlužníka za poslední tři roky a návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší.⁵¹ Lze-li předpokládat, že bude uspokojeno alespoň 50 % pohledávek nezajištěných věřitelů, může dlužník požádat o nižší než zákonem stanovenou výši splátek.⁵²

K návrhu je třeba také připojit dokumenty specifikované v § 392 odst. 1 IZ a § 24 vyhlášky č. 311/2007 Sb. Mezi nejdůležitější patří například seznam majetku a závazků dlužníka, listiny dokládající dlužníkovy příjmy, písemný souhlas věřitele, jež by při oddlužení obdržel méně než 30 % své pohledávky, nebo výpis z rejstříku trestů dlužníka. Od 1. ledna 2014 již dlužník nemusí dokládat znaleckým posudkem cenu svého nemovitého majetku a podpis věřitele na souhlasu s nižším než zákonem stanoveným plněním již nemusí být úředně ověřen.

Neobsahuje-li návrh požadované náležitosti, je-li nesrozumitelný, neurčitý nebo chybí-li některá ze zákonem požadovaných příloh, insolvenční soud dlužníka vyzve k doplnění návrhu v maximální lhůtě 7 dnů. Nedoplní-li pak dlužník návrh, jak je požadováno, insolvenční soud návrh odmítne.⁵³ To má za následek, že soud zároveň rozhodne o řešení dlužníkova úpadku konkurzem dle § 396 odst. 1 IZ.

Od uvedeného je třeba rozlišovat odmítnutí návrhu insolvenčního dle § 128 odst. 2 IZ – tím se řízení končí a dlužníkův úpadek tak není řešen na základě rozhodnutí

---

⁴⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2010, sp. zn. 1 VSPH 799/2009-A-23.

⁵⁰ § 390 odst. 3 IZ

⁵¹ § 391 odst. 1 IZ

⁵² § 391 odst. 2 IZ

⁵³ § 393 IZ

soudu konkurzem jako v případě odmítnutí návrhu na povolení oddlužení.⁵⁴ Jinými slovy: „*Usnesení, jímž insolvenční soud odmítá dlužnický insolvenční návrh, není usnesením o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, bez zřetele k tomu, že dlužník takový návrh (na povolení oddlužení) podal spolu s insolvenčním návrhem.*“⁵⁵

Dokud soud nerozhodne o schválení oddlužení, může vzít dlužník svůj návrh na povolení oddlužení zpět. Insolvenční soud bere zpětvzetí na vědomí usnesením a v případě, že dlužník zároveň nevzal zpět i insolvenční návrh, rozhodně o řešení úpadku dlužníka konkurzem. Stejně by soud postupoval i v případě, že by dlužník po rozhodnutí o povolení oddlužení navrhl jeho zrušení. Pokud by dlužník podal zpětvzetí po rozhodnutí soudu o schválení oddlužení, zpětvzetí by bylo neúčinné. Také není možné podat návrh na povolení oddlužení po jeho zpětvzetí znovu.

3.3. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

O návrhu na povolení oddlužení rozhoduje vždy jen insolvenční soud, nikoli věřitelé. „*Tento stav je reakcí na úvahu, že věřitelé by těžko dobrovolně souhlasili s tím, že část jejich dluhů nebude uhrazena, resp. že nebude vymahatelná. ...je samozřejmé, že zákon se pokusil tuto nevyváženost mezi vůlí věřitelů a soudu alespoň částečně sanovat. Činí tak tím, že klade na dlužníka z pohledu jeho návrhu a příloh přísné nároky a nepřipouští jakoukoliv mezitímní dlužníkovu ochranu.*“⁵⁶

Insolvenční soud může o návrhu na povolení oddlužení rozhodnout několika způsoby. Jak již bylo zmíněno v rámci předešlého textu, návrh je odmítnut, je-li podán neoprávněnou osobou, není-li na výzvu soudu řádně a včas doplněn nebo není-li podán ve lhůtě třiceti dnů od doručení věřitelského insolvenčního návrhu. K zamítnutí návrhu může dojít zejména pro nedbalý, lehkomyšlný nebo nepoctivý záměr dlužníka nebo lze-li předpokládat, že dlužník nebude schopen uspokojit alespoň 30 % pohledávek svých nezajištěných věřitelů, kteří nedali souhlas s nižším plněním. Ať již dojde k první nebo druhé nastíněné situaci, tedy je-li návrh na povolení oddlužení odmítnut nebo zamítnut,

---

⁵⁴ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání ve znění zákona č. 294/2013 Sb. *Op. cit.* s. 701.

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A-15.

⁵⁶ HAVEL, Bohumil. *Oddlužení – zbraň nebo hrozba?* *Op. cit.*

insolvenční soud vždy zároveň rozhodne o způsobu řešení úpadku dlužníka konkurzem.⁵⁷

Nedojde-li k odmítnutí ani zamítnutí návrhu, insolvenční soud oddlužení povolí. Neučiní-li tak soud současně s rozhodnutím o úpadku, musí to udělat nejdéle do třiceti dnů od tohoto rozhodnutí.⁵⁸ Povolením oddlužení však končí fáze, v níž je oprávněn rozhodovat výhradně insolvenční soud. Od tohoto okamžiku se již dává možnost podstatně zasáhnout do vývoje osudu dlužníka i věřitelům. „*Zákon totiž vyšel z toho, že zvažování, zda oddlužení ano či ne, je věcí soudu, kdežto určení způsobu realizace oddlužení je věcí věřitelů – chtějí-li (jinak opět soudu).*“⁵⁹

3.4. Schůze věřitelů

O způsobu oddlužení rozhodují nezajištění⁶⁰ věřitelé dlužníka, kteří včas přihlásili své pohledávky, na schůzi věřitelů, jež za tímto účelem svolá insolvenční soud.⁶¹ Na způsobu oddlužení dlužníka se nezajištění věřitelé usnášejí prostou většinou hlasů počítanou dle výše jejich pohledávek a souhlas se způsobem oddlužení již nejsou oprávněni změnit. Pokud by věřitelé dlužníka o způsobu oddlužení nerozhodli, učiní tak insolvenční soud, jak bylo uvedeno výše v citaci z článku JUDr. Bohumila Havla, Ph.D.

Potom, co je rozhodnuto o způsobu řešení dlužníkovy úpadku jedním ze způsobů oddlužení, mohou věřitelé, kteří hlasovali, dle § 403 odst. 2 IZ do skončení schůze věřitelů namítat, že existují skutečnosti, jež by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Na tyto skutečnosti může upozornit i insolvenční správce. Jsou-li námitky vzneseny, projedná je insolvenční soud na jednání, při kterém rozhodne, zda oddlužení dlužníka schvaluje či nikoli. Pokud zde nejsou skutečnosti, pro něž by měl být návrh na povolení oddlužení odmítnut nebo zamítnut, a věřitelé při schůzi věřitelů námitky nevznesou, insolvenční soud po uplynutí lhůty k jejich uplatnění rozhodne o schválení oddlužení. To je účinné od okamžiku jeho zveřejnění ve veřejném rejstříku a lze za podmínek stanovených v § 418 IZ zrušit až do

---

⁵⁷ § 396 IZ

⁵⁸ § 149 odst. 2 písm. a)

⁵⁹ HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Op. cit.*

⁶⁰ O zajištěných věřitelích více v následující podkapitole 3.5.

⁶¹ Za podmínek stanovených v 401 IZ však mohou o přijetí způsobu oddlužení věřitelé hlasovat i mimo tuto schůzi.

vydání rozhodnutí o splnění oddlužení. Účinky oddlužení se následně liší dle schváleného způsobu oddlužení.

3.5. Zajištění věřitelé

Zajištění věřitelé dlužníka, kteří jsou definováni v § 2 písm. g) IZ jako věřitelé, „jejichž pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy“⁶², se na hlasování o způsobu oddlužení na schůzi věřitelů nepodílí, jak vyplývá i z výše uvedeného. Dle § 402 odst. 1 IZ dokonce nehlasují ani v tom případě, kdy je hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, tedy v té části jejich pohledávky, která není zajištěním „pokryta“.

To ovšem nic nemění na faktu, že i zajištění věřitelé musí své pohledávky řádně přihlásit a v přihlášce se svého zajištění dovolat za současného doložení listin a uvedení skutečností, jež se zajištění týkají.⁶³ Pokud by zajištěný věřitel v přihlášce neuvedl, že uplatňuje právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění, včetně druhu a doby jeho vzniku, bylo by na jeho přihlášenou pohledávku pohlíženo jako na nezajištěnou.⁶⁴

Bylo-li však právo ze zajištění řádně uplatněno, má zajištěný věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištění, přičemž je mu tento výtěžek vydán poté, co jsou z něj odečteny náklady na správu a zpeněžení zajištění.⁶⁵ Jde-li o správu a zpeněžení zajištění, je insolvenční správce vázán ustanovením § 230 odst. 2 a § 293 odst. 1 IZ, což znamená, že je vázán pokyny zajištěného věřitele. V případě, kdy je zajištěných věřitelů více, je insolvenční správce vázán pokynem toho věřitele, který je se svou pohledávkou první v pořadí. Až v případě, že takový věřitel pokyn insolvenčnímu správci neudělí, a to ani ve lhůtě určené soudem, může takový pokyn udělit zajištěný věřitel, který je v pořadí jako další. Insolvenční správce má ovšem možnost pokyn odmítnout. Může tak učinit, má-li zato, že udělený pokyn věřitele

---

⁶² § 2 písm. g) IZ

⁶³ § 166 IZ

⁶⁴ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční zákon s judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání ve znění zákona č. 294/2013 Sb. *Op. cit.* s. 284.

⁶⁵ § 298 odst. 1 a 2 IZ

nesměruje k řádné správě nebo lze-li zajištění zpeněžit výhodněji. V takovém případě požádá insolvenční správce soud, aby pokyn toho kterého věřitele přezkoumal.

Zpeněžení zajištění probíhá dle ustanovení o zpeněžení v případě konkurzu. V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty insolvenční správce hodnotu, která je předmětem zajištění, v běžném případě zpeněží i bez návrhu. Na žádost věřitele to bude pouze tehdy, „*jestliže zpeněžením ostatního majetku dojde k plnému uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů nebo jestliže zajištěná pohledávka zjevně přesahuje hodnotu zajištění.*“⁶⁶ V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře insolvenční správce dle § 409 odst. 3 IZ majetek sloužící k zajištění zpeněží nejdříve po zjištění pravosti a výše zajištěných pohledávek a to pouze tehdy, požádá-li o to zajištěný věřitel.

Ať už se ovšem bude jednat o kterýkoli ze způsobů oddlužení, zajištění věřitelé budou vždy uspokojováni pouze z výtěžku zpeněžení, což znamená, že ta část jejich pohledávky, která po zpeněžení zajištění zůstane „nepokrytá“, nebude dále uspokojována v režimu pohledávek nezajištěných věřitelů a neuplatní se zde tedy ustanovení § 167 odst. 3 IZ, které říká, že je-li hodnota zajištění zjištěná znaleckým posudkem nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se tato pohledávka co do této „nepokryté“ výše za pohledávku nezajištěnou, a pohledávka zajištěného věřitele s pozdějším pořadím dokonce za nezajištěnou v plném rozsahu. Jinými slovy: „*Logicky by se tu mělo uplatnit pravidlo vyplývající z § 167 odst. 3 InsZ, že v rozsahu rozdílu mezi vyšší zajištěné pohledávky a hodnotou jejího skutečného zajištění se považuje pohledávka za nezajištěnou a pohledávka dalšího zajištěného věřitele s pozdějším pořadím se pokládá za nezajištěnou zcela. (...) Na uspokojení své zajištěné pohledávky z jiného majetku než z toho, kterým je pohledávka zajištěna, nemají zajištění věřitelé v oddlužení právo (viz § 398 odst. 3 InsZ). Ohledně té části jejich pohledávky, uplatňované v insolvenčním řízení jako zajištěná, která není pokryta hodnotou zajištění (§ 167 odst. 3 InsZ), jim během oddlužení nesvědčí práva nezajištěných věřitelů, což lze dovodit z výslovného odnětí hlasovacích práv shora zmíněným ustanovením § 402 odst. 1 InsZ i z ustanovení § 398 odst. 3 InsZ. (...) Ta část zajištěné pohledávky, která zůstane po rozdělení výtěžku zpeněžení předmětu zajištění neuspokojena, se v oddlužení již neuspokojuje ani jako nezajištěná.*“⁶⁷

---

⁶⁶ § 408 odst. 3 IZ

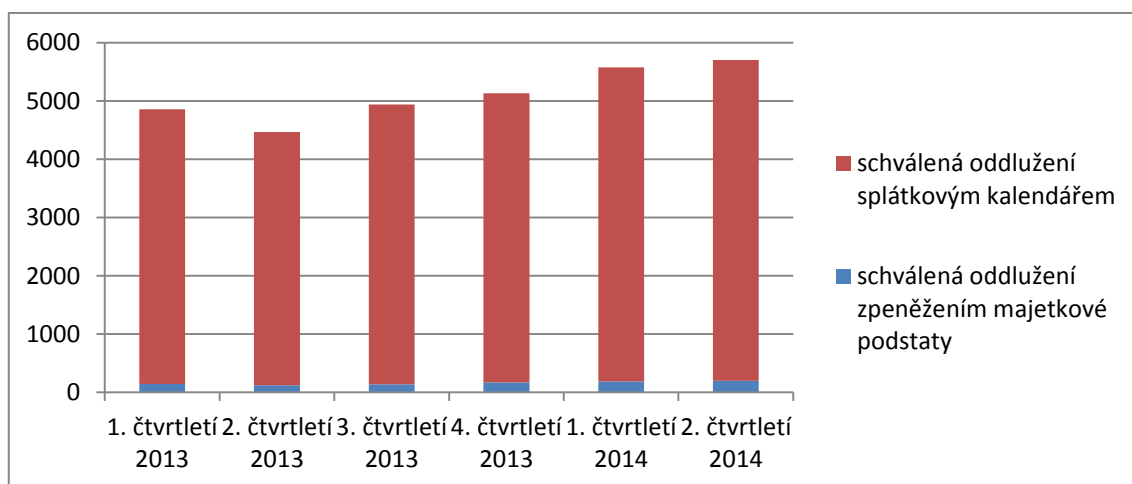
⁶⁷ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 1299, ISBN 978-80-7400-555-8.

K uvedenému však může nastat i situace opačná, tedy taková, kdy k uspokojení zajištěných věřitelů postačí dokonce jen část výtěžku ze zpeněžení zajištění. Zbylá část výtěžku se pak v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře stává příjmem dlužníka, který ji však musí ve smyslu ustanovení § 412 odst. 1 písm. b) IZ použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře, a v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je přebytková část výtěžku použita k uspokojení ostatních pohledávek ve smyslu ustanovení § 305 odst. 2 IZ.

3.6. Způsoby oddlužení

Jak již bylo naznačeno, oddlužení lze provést dvěma způsoby – zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře.⁶⁸ V praxi dochází k provedení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty jen v minimálním počtu případů, jak je znázorněno v níže uvedeném grafu, který vychází z hodnot dostupných na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>.

Graf č. 2: Porovnání počtu schválených oddlužení plněním splátkového kalendáře a zpeněžením majetkové podstaty od prvního čtvrtletí 2013 do druhého čtvrtletí 2014

Oddlužení jednorázovým zpeněžením majetkové podstaty se provádí obdobně jako při konkurzu; i účinky jsou tytéž, včetně zániku společného jmění manželů. Rozdíl však spočívá v tom, že během oddlužení nenáleží do majetkové podstaty majetek, který dlužník nabyt až po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení ve veřejném

⁶⁸ § 398 odst. 1 IZ

rejstříku.⁶⁹ K tomuto majetku má dispoziční oprávnění dlužník. Pohledávky věřitelů, jež vznikly až po schválení oddlužení a nebudou tak v jeho rámci uspokojovány, mohou věřitelé i v průběhu oddlužení uplatňovat u soudu a vymáhat je v rámci exekuce či výkonu rozhodnutí.

V případě schválení oddlužení formou plnění splátkového kalendáře se dle § 407 odst. 2 IZ ruší omezení dispozičních práv dlužníka k jeho majetku. Tato forma oddlužení probíhá tak, že dlužník po dobu pěti let splácí měsíčně svým nezajištěným věřitelům částku, ze které by v rámci exekuce nebo výkonu rozhodnutí mohly být uspokojeny přednostní pohledávky.⁷⁰ Výše měsíčních splátek lze však na základě žádosti dlužníka v návrhu na povolení oddlužení snížit a to za podmínek stanovených v § 398 odst. 4 IZ. Ke svým budoucím příjmům, jež podléhají oddlužení, má dlužník od rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře sice dispoziční oprávnění, avšak musí s nimi nakládat jen způsobem uvedeným v tomto rozhodnutí. Dále musí dlužník po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře plnit povinnosti, jež mu ukládá § 412 IZ. Patří mezi ně například povinnost neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody nebo usilovat o získání nového příjmu v případě ztráty zaměstnání.⁷¹ Po celou dobu účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře navíc vykonává nad činností dlužníka dohled insolvenční správce.

Kombinace obou způsobů oddlužení, tedy zpeněžení (části) majetkové podstaty za současného plnění splátkového kalendáře, je možná, ač to IZ výslovně neuvádí. „*I když zákon předpokládá, že oddlužení bude probíhat zásadně jednou ze dvou dlužníkem nabízených forem, nepřekáží účelu, který je touto úpravou sledován, aby v situaci, kdy s tím dlužník výslovně souhlasí a sám takový způsob řešení svého úpadku nabízí, byly v mezích rozhodnutí o způsobu oddlužení kombinovány obě formy oddlužení. (...) Ve výjimečných případech je možné i to, že obě formy oddlužení budou zkombinovány tak, že rozhodnutím o schválení oddlužení budou postiženy jak příjmy dlužníka v následujících pěti letech (oddlužení plněním splátkového kalendáře), tak majetek náležející dlužníku v době rozhodnutí o schválení oddlužení (oddlužení zpeněžením majetkové podstaty). Podstatné je, že i tak půjde o řešení, jež dlužníku nabízí možnost*

⁶⁹ § 398 odst. 2 IZ

⁷⁰ Více v § 279 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ Také viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. září 2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B.

*vybřednout při zachování práv věřitelů z úpadkové situace lépe než při prohlášení konkursu na jeho majetek...*⁷²

3.7. Rozhodnutí o splnění oddlužení a osvobození dlužníka od dluhů

Dodrží-li dlužník své povinnosti dle schváleného oddlužení, oddlužení tím splní, a insolvenční soud vezme tuto skutečnost na vědomí rozhodnutím. V něm insolvenční soud zároveň rozhodne o odměně a nákladech insolvenčního správce a zproští jej funkce. Právní mocí takového rozhodnutí insolvenční řízení končí.⁷³

Až poté, a pouze na návrh dlužníka, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí jednak od pohledávek zahrnutých do oddlužení, a to v rozsahu, v jakém nebyly v rámci oddlužení uspokojeny, dále od pohledávek, které do oddlužení přihlášeny být mohly, ovšem nebyly, a konečně také od pohledávek, k nimž se v rámci oddlužení nepřihlíželo. Dle § 414 odst. 3 IZ se toto osvobození vztahuje i na všechny osoby, jež by vůči dlužníku z těchto pohledávek měly postih; například tedy na ručitele. Jediný, komu zůstává právo domáhat se uspokojení ze zpeněžení dlužníkovy majetku, jsou zajištění věřitelé, kteří nepožádali o zpeněžení dlužníkovy majetku dříve, tedy po schválení oddlužení.⁷⁴ Osvobození se ovšem netýká majetkových sankcí, které byly dlužníku uloženy v rámci trestního řízení pro úmyslný trestný čin či pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.⁷⁵

Osvobození od „zbytku“ dluhů ovšem neznamená jejich zánik. Neuspokojené pohledávky se stávají naturální obligací, což znamená, že pokud by dlužník věřiteli plnil, nejedná se o plnění bez právního důvodu. Věřitel ovšem není toto plnění oprávněn po dlužníkovi vymáhat.⁷⁶

Důležité je zmínit, že uvedené osvobození může být dlužníkovi insolvenčním soudem také odejmuto nebo může zaniknout na základě zákona, a to v případech stanovených v § 417 IZ. Odejmuto může být například v případě, pokud do tří let od přiznání osvobození vyjde najevo, že ho bylo dosaženo na základě podvodného jednání dlužníka. Zanikne tehdy, je-li dlužník do tří let od právní moci rozhodnutí o osvobození

⁷² Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. ledna 2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2012, sp. zn. VSPH 1533/2012-B-23.

⁷³ § 413 IZ

⁷⁴ § 414 odst. 4 IZ

⁷⁵ § 416 odst. 1 IZ

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým zjevně ovlivnil proces oddlužení nebo osvobození.

4. Oddlužení podnikatelů a osob, jejichž dluhy pochází z podnikání

Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, institut oddlužení není určen pro každého dlužníka. Kdo je takovým dlužníkem, tedy osobou oprávněnou k podání návrhu na řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, stanovuje § 389 odst. 1 IZ. Ač se zdál obsah tohoto ustanovení při přijetí IZ poměrně jednoznačný, jeho výklad byl judikaturou v průběhu let značně modifikován, což se odrazilo v jeho novém (dnešním) znění, které přinesla revizní novela IZ. Cílem této kapitoly je proto podat přehled vývoje výkladu tohoto ustanovení a provést komparaci úpravy před a po 1. lednu 2014 a to tak, aby si například i nezainteresovaný čtenář udělal přehled o tom, jak se institut oddlužení v tomto směru v průběhu několika let změnil.

4.1. Kdo je a není podnikatelem

Než přistoupíme k samotné problematice výkladu dřívějšího ustanovení § 389 odst. 1 IZ, navazující judikatury a znění, které přinesla revizní novela IZ, je nezbytné udělat si přehled o tom, kdo je vlastně podnikatelem. Tím se totiž sám IZ nezabývá.

Odpověď nalezneme v § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen NOZ). Podnikatelem je dle uvedeného ustanovení ten, kdo „*samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.*“⁷⁷ Dle tohoto ustanovení je tedy podnikatelem ten, kdo činnost vykazující zde uvedené znaky vykonává fakticky, tedy i bez odpovídajícího oprávnění. Vedle této definice pokládá NOZ za podnikatele i osoby, které mají k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění anebo ty, které jsou zapsány v obchodním rejstříku. Mezi podnikatele tak řadíme i osoby, jako jsou advokáti, lékaři, umělci či zemědělci, tedy „*osoby vykonávající svobodná povolání nebo i další činnosti nespádající pod režim živnostenského zákona.*“⁷⁸

---

⁷⁷ § 410 odst. 1 NOZ

⁷⁸ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. Op. cit. s. 1211.

4.2. Úprava před revizní novelou insolvenčního zákona

Vládní návrh IZ původně vedle nepodnikatele, jako osoby oprávněné žádat insolvenční soud o řešení svého úpadku oddlužením, řadil i fyzickou osobu podnikající za předpokladu, že nemá více jak dvacet věřitelů a závazky pocházející z pracovněprávních vztahů. Při projednávání tohoto návrhu bylo však od této varianty upuštěno a zákonodárce tak projevil vůli ponechat ve znění IZ jako osobu legitimovanou navrhnout řešení svého úpadku oddlužením, pouze osobu, která není podnikatelem.⁷⁹ Dovojuje se, že zákonodárce měl tímto počinem v úmyslu eliminovat přenášení rizika z podnikání na třetí osoby.

Do konce roku 2013 tak bylo v ustanovení § 389 odst. 1 IZ stanoveno, že: „Dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením“⁸⁰, přičemž k výkladu tohoto ustanovení se z výše uvedených důvodů přistupovalo zpočátku zcela striktně. Dlužníkem ve smyslu předmětného ustanovení mohla být pouze osoba, která nebyla podle norem hmotného práva považována za podnikatele a zároveň neměla závazky (dluhy) z podnikání.⁸¹ Za takové dluhy se přitom považují nejen dluhy z vlastní dlužníkovy podnikatelské činnosti, ale i jiné dluhy z podnikatelské činnosti, které na sebe dlužník dobrovolně převzal: „...nepřípustným je oddlužení i v případě dlužníka, který podnikatelem není ani jím nikdy nebyl, leč má dluhy z podnikání jiné osoby, které nabyt na základě svého dispozitivního právního úkonu (např. jím uzavřené smlouvy o prodeji podniku), jímž se dobrovolně ocitl v postavení osoby, jež má dluhy z podnikání a nese tak všechna rizika z toho plynoucí, včetně nepřipustnosti oddlužení.“⁸² Judikatura akceptovala pouze situaci, kdy dlužník – nepodnikatel nabyt dluhy z podnikání děděním (manželka po zesnulém manželovi podnikateli).⁸³

---

⁷⁹ Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupiny ze dne 3. června 2008: k otázce přípustnosti oddlužení [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti [cit. 2015-02-03]. Dostupný z WWW: < <http://www.insolvencni-zakon.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny/vykladove-stanovisko-2.html>>.

⁸⁰ § 389 odst. 1 IZ ve znění do 31. prosince 2013

⁸¹ Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupiny ze dne 3. června 2008: k otázce přípustnosti oddlužení [online]. *Op. cit.* [cit. 2015-02-03].

⁸² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. března 2008, sp. zn. 1 VSPH 3/2008-A. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2008, sp. zn. 1 VSPH 273/2008-A-20.

⁸³ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: Příručka zejména pro nepravvníky*. 3. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2014, s. 127. ISBN 978-80-7201-939-7.

„V návaznosti na shora uvedené mohou z hlediska subjektivní přípustnosti oddlužení nastat následující případy: 1. na osobu není nahlíženo jako na podnikatele a tato osoba nemá ani dluhy z podnikání; 2. na osobu není nahlíženo jako na podnikatele a tato osoba má předchozí dluhy z podnikání; 3. na osobu je nahlíženo jako na podnikatele a tato osoba nemá dluhy z podnikání; 4. na osobu je nahlíženo jako na podnikatele a tato osoba má dluhy z podnikání.“⁸⁴ Z praktického hlediska je pro nás nejjasnější první situace. I těm ostatním, méně „pohodlným“, se však bude následující text věnovat a to s odkazy na judikaturu a jejich jednotlivá řešení v souvislosti s oddlužením.

4.2.1. Dluhy z dřívějšího podnikání a povaha zápisu v živnostenském rejstříku

Výše uvedený výklad § 389 odst. 1 IZ, tedy takový, že „osobou, která není podnikatelem“ je pouze osoba, která není podle norem hmotného práva považována za podnikatele a zároveň nemá závazky (dluhy) z podnikání⁸⁵, byl však zanedlouho modifikován.

Jedním z nejzásadnějších rozhodnutí, které „odstartovalo éru jeho prolamování“, bylo usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. dubna 2009, kterým bylo judikováno, že: „*To, zda existuje rozumný důvod nepokládat při rozhodování o návrhu na povolení oddlužení nebo při rozhodování o tom, zda se oddlužení schvaluje, za překážku bránící uplatnění institutu oddlužení neuhrazený dluh z dlužníkovy dřívějšího podnikání, insolvenční soud uváží vždy především s přihlédnutím k: 1/ době vzniku konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání, 2/ době ukončení dlužníkovy podnikání, 3/ četnosti neuhrazených dlužníkovy závazků (dluhů) z podnikání, 4/ výši konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužníkovy závazků, 5/ tomu, zda věřitel, o jehož pohledávku jde, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podrobena režimu oddlužení.*“⁸⁶ Nejvyšší soud České republiky tak nechal na uvážení soudů, zda dřívější dluhy z podnikání mají být v tom kterém

---

⁸⁴ SPRINZ, Petr. Kdo ještě je a kdo už není podnikatelem aneb subjektivní přípustnost oddlužení dnes a „zítra“. *Právní rozhledy*. 2013, roč. 21, č. 10, s. 361-364. Dostupný také z beck-online [databáze].

⁸⁵ Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupiny ze dne 3. června 2008: k otázce přípustnosti oddlužení [online]. *Op. cit.* [cit. 2015-02-04].

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009-A-59.

případě oddlužení na překážku či nikoli, čímž zmírnil tvrdost původně tak striktního požadavku na absenci jakýchkoli dluhů z podnikání, jež by v některých případech jistě mohl popírat účel institutu oddlužení.

Ještě téhož roku byl v předmětné oblasti učiněn další krok. Vrchní soud v Olomouci rozhodl, že: „*U fyzických osob, které podnikaly na základě živnostenského oprávnění, není pro závěr, že jde o podnikatele, určující jejich zápis v živnostenském rejstříku. Z ust. § 2 odst. 2, písm. b) obchodního zákoníku totiž plyne, že za podnikatele se nepokládá (nejde-li o osobu uvedenou v § 2 odst. 2, písm. a/, c/ a d/ obchodního zákoníku) fyzická osoba, která má živnostenské oprávnění, na jehož základě nepodniká.*“⁸⁷ Osobě, jež je zapsána v živnostenském rejstříku, tak nemůže být řešení jejího úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením automaticky odepřeno, aniž by insolvenční soud zkoumal, zda taková osoba skutečně podniká. Zápis dlužníka v živnostenském rejstříku má být tedy posuzován toliko jako záležitost formálního charakteru, která nutně nevypovídá o faktickém postavení dlužníka.

Předchozí dvě rozhodnutí tak udělala „přítrž“ oběma částem původně tak striktního vymezení osoby oprávněné žádat insolvenční soud o řešení svého úpadku oddlužením. Nejenže napříště bylo možné za určitých okolností povolit oddlužení osobě, která byla zapsána v živnostenském rejstříku, ale osoby navrhuující řešení svého úpadku oddlužením mohly mít za určitých okolností dokonce i (drobné) dluhy z dřívějšího podnikání.

4.2.2. Zapravení dřívějších závazků z pozice OSVČ

V roce 2010 učinil Vrchní soud v Praze další významný posun v předmětné oblasti, když judikoval, že: „*Dlužníkovi, který není v pracovním poměru, nelze odpírat oddlužení plněním splátkového kalendáře jen proto, že za účelem zapravení svých dřívějších závazků, jež nepocházejí z podnikání, bude vykonávat nebo vykonává jinou výdělečnou činnost.*“⁸⁸ Vrchní soud v Praze v této věci přezkoumával usnesení Krajského soudu v Praze, kterým bylo dlužníku uloženo zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 10.000,-- Kč dle § 108 odst. 1 až 3 IZ s tím, že výše zálohy byla určena s ohledem na jeho majetkové poměry a s přihlédnutím k tomu, že je

⁸⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. dubna 2009, sp. zn. 2 VSOL 117/2009-A-18.

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. května 2010, sp. zn. 1 VSPH 280/2010-A-12.

podnikatelem a jeho úpadek tak nebude možné řešit oddlužením. Proti zmíněnému usnesení Krajského soudu v Praze se dlužník odvolal s odůvodněním, že není v jeho možnostech tuto zálohu zaplatit. Uvedl, že podniká pouze z toho důvodu, že jako zaměstnanec nemohl sehnat uplatnění, ovšem jako osoba samostatně výdělečná činná (dále jen „OSVČ“) měl nabídek hned několik; svým závazkům chce tedy svědomitě dostát a jejich plnění se nevyhýbá. Na závěr dodal, že si je vědom faktu, že je podnikatelem, ale přesto žádá o výjimku (povolení oddlužení), když všechny jeho dluhy jsou spotřebitelského charakteru a OSVČ se stal až za účelem zapravení svých dřívějších závazků, když jako zaměstnanec práci sehnat nemohl. Vrchní soud v tomto případě dlužníkovi přisvědčil (možnost povolení oddlužení nevyloučil), ovšem dodal, že nezbytným předpokladem je, aby dlužník doložil, že jako OSVČ má pravidelný příjem ve smyslu ustanovení § 406 odst. 3 písm. b) IZ⁸⁹. Vrchní soud tak změnil zmíněné usnesení Krajského soudu v Praze a dlužníku uložil povinnost zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení pouze ve výši 5.000,-- Kč.⁹⁰

4.2.3. Zajištění dluhu z podnikání jiné osoby

Dalším důležitým počinem se stalo i Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. února 2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009-A-29, kterým byl částečně prolomen již zmíněný názor, že: „...nepřípustným je oddlužení i v případě dlužníka, který podnikatelem není ani jím nikdy nebyl, leč má dluhy z podnikání jiné osoby, které nabyl na základě svého dispozitivního právního úkonu (např. jím uzavřené smlouvy o prodeji podniku), jímž se dobrovolně ocitl v postavení osoby, jež má dluhy z podnikání a nese tak všechna rizika z toho plynoucí, včetně nepřípustnosti oddlužení.“⁹¹ Nejvyšší soud České republiky tímto reagoval na situaci, kdy Krajský soud v Ústí nad Labem prohlásil konkurz na dlužníka, který podal návrh na povolení oddlužení, a to z toho důvodu, že ačkoli dlužník podnikatelem nebyl, zaručil se za splnění závazků jisté společnosti (ze smlouvy o revolvingovém úvěru), která se dostala do insolvence, přičemž závazek dlužníka v této situaci byl označen jako jeho dluh z podnikání, tedy

---

⁸⁹ Insolvenční soud v rozhodnutí, jímž schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře, mj. označí příjmy, ze kterých by dlužník podle stavu ke dni vydání rozhodnutí měl uhradit první splátku.

⁹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. května 2010, sp. zn. 1 VSPH 280/2010-A-12.

⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. března 2008, sp. zn. 1 VSPH 3/2008-A. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2008, sp. zn. 1 VSPH 273/2008-A-20.

překážka povolení oddlužení. Ostatně tento názor v souladu s dosavadní judikaturou potvrdil i odvolací soud. Nejvyšší soud České republiky nicméně posoudil tento výklad v dané situaci za nesprávný a judikoval, že: „...podmínka, že dlužník nemá dluhy z podnikání, je pro účely posouzení, zda návrh na povolení oddlužení podala k tomu oprávněná osoba, splněna i tehdy, jestliže návrh na povolení oddlužení podal dlužník, který nebyl a není podnikatelem a který svým majetkem pouze zajistil (např. jako směnečný rukojmí) dluh jiné osoby z jejího podnikání.“⁹² Nejvyšší soud České republiky tak zrušil usnesení odvolacího soudu a vrátil mu věc zpět k projednání, přičemž tímto judikátem opět institut oddlužení o něco „polidštil“ a zpřístupnil jej širšímu okruhu osob.

Za dluh z podnikání, jež brání řešení dlužníkovy úpadku oddlužením, se ovšem nadále pokládají dluhy veřejnoprávní povahy (pokud vznikly v souvislosti s podnikáním dlužníka), dluhy z podnikání jiné osoby, jež na sebe dlužník dobrovolně převzal nebo příslušenství dluhů z podnikání.⁹³

4.2.4. Dluh z podnikání a souhlas věřitele

Tento dosavadní vývoj shrnul Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009-B-16, přičemž doplnil, že dlužník se odmítnutí oddlužení může vyvarovat tím, že si u věřitelů, u nichž má dluhy z podnikání, předem zajistí jejich souhlas se zahrnutím takové pohledávky do oddlužení.⁹⁴ Při pohledu na dnešní znění ustanovení § 381 odst. 2 písm. a) IZ je zřejmé, že tento judikát dal základ úpravě, kterou zakotvila revizní novela IZ jako jednu ze tří možností, kdy dlužníkův dluh z podnikání není překážkou řešení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku oddlužením.

4.3. Úprava po revizní novele IZ

Jak již bylo zmíněno v první kapitole této práce, 1. lednem 2014 nabyla účinnosti revizní novela IZ. Ta mimo jiné pozměnila právě obsah § 381 odst. 1 IZ, neboť výklad tohoto ustanovení ve znění do 31. prosince 2013 byl judikaturou natolik

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. února 2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009-A-29.

⁹³ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. Op. cit. s. 1214.

⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009-B-16.

změněn (jak je popsáno v předchozím textu), že z jeho znění již nebyl běžně informovaný člověk schopen pochopit jeho skutečný obsah. Ve stejném duchu hovoří i důvodová zpráva k revizní novele IZ: „*Přestože podle názoru Ministerstva spravedlnosti je tato problematika dostatečně řešena výše uvedenou judikaturou Nejvyššího soudu, jeví se žádoucím posílit právní jistotu promítnutím některých (základních) judikatorních závěrů v normativním textu...*“⁹⁵

Od 1. ledna 2014 je tak okruh osob oprávněných podat návrh na řešení jejich úpadku či hrozícího úpadku oddlužením vymezen v § 389 odst. 1 IZ tak, že takovou osobou je buď právnická osoba, která není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, anebo fyzická osoba, která nemá dluhy z podnikání.⁹⁶

Prvním případem, tedy právnickou osobou, která není zákonem považována za podnikatele, rozumějme takovou právnickou osobu, která nesplňuje znaky podnikatele uvedené výše, v podkapitole „kdo je a není podnikatelem“. Takovou osobou je například společenství vlastníků, které dle § 1194 NOZ nesmí podnikat a ani se nezapisuje do obchodního rejstříku, nebo nadace a veřejně prospěšná společnost a to i přesto, že tyto právnické osoby za určitých podmínek podnikat mohou v rámci své doplňkové nebo vedlejší činnosti. Naopak z důvodu zápisu do veřejného rejstříku je oddlužení zapovězeno například bytovým družstvům.

Hovoříme-li o fyzických osobách, výstižný je tento komentář: „*Není tedy vyloučeno povolit oddlužení osobě samostatně výdělečně činné, pokud má dluhy spotřebitelského charakteru.*“⁹⁷ Nadto je ale třeba dodat, že v § 389 odst. 2 IZ jsou navíc stanoveny tři případy, kdy ani dluh z podnikání řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka oddlužením nebrání.

Prvním případem, který navazuje na výše zmíněné usnesení⁹⁸, je situace, kdy sám věřitel, u něhož má dlužník dluh z podnikání, dá k zahrnutí takové pohledávky do oddlužení souhlas. Problémem se může jevit fakt, že zákon takový souhlas věřitele neuvádí mezi povinnými přílohami k návrhu na povolení oddlužení. K tomuto se však již vyjádřil Vrchní soud v Olomouci dne 9. dubna 2014 a to následujícím způsobem:

---

⁹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů [online]. *Op. cit.* [cit. 2015-02-04].

⁹⁶ § 389 odst. 1 a 2 IZ

⁹⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: Příručka zejména pro neprávnický. Op. cit.* s. 128.

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009-B-16.

„nelze přičítat k tíži dlužníků, pokud tento souhlas nepřipojí již k návrhu na povolení oddlužení, ale bude nezbytné v takovém případě postupovat dle ust. § 397 odst. 1 IZ a v pochybnostech o tom, zda dlužník je oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, bude třeba oddlužení povolit a tuto otázku přezkoumat až v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí.“⁹⁹ Mimo uvedené platí, že věřitel s oddlužením dlužníka souhlasí, pokud neuplatní námitky nejpozději do skončení schůze věřitelů, jež o způsobu oddlužení dlužníka rozhodovala.¹⁰⁰ V praxi jsou tak této variantě dveře otevřeny, neboť věřitelé schůzi věřitelů navštěvují minimálně nebo vůbec.¹⁰¹

Druhým případem dle § 389 odst. 2 IZ je situace, kdy má dlužník neuspokojený dluh z podnikání poté, co již prošel konkurzem, který byl insolvenčním soudem zrušen podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d) – „tedy tam, kde „závazek z podnikání“ byt' i zčásti přeťral jako neuspokojený přesto, že dlužník prošel „podnikatelským“ způsobem řešení úpadku.“¹⁰²

Posledním případem, kdy dluh z podnikání nebrání řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka oddlužením, je situace, kdy tento dluh z podnikání je pohledávkou zajištěného věřitele. Takoví věřitelé se totiž uspokojí z majetku, jímž byly jejich pohledávky zajištěny, tedy odděleně, jak bylo ostatně podrobně popsáno výše v textu.

Judikatura dále dovodila, že dluh z podnikání není překážkou oddlužení ani tehdy, dá-li se z návrhu na oddlužení dovodit, že dojde k plnému uspokojení věřitelů; tehdy nehrozí, že by došlo k přenosu rizika z podnikání na věřitele a to krácením míry uspokojení jejich pohledávek.¹⁰³

---

⁹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. dubna 2014, sp. zn. 1 VSOL 313/2014-A-14.

¹⁰⁰ § 403 odst. 2 IZ

¹⁰¹ ŘEHÁČEK, Oldřich. Oddlužení po revizní novele insolvenčního zákona aneb osobní bankrot pro každého. *Bulletin advokacie*. 2014, roč. 11, č. 5, s. 34-35. Dostupný také z WWW < <http://www.bulletin-advokacie.cz/oddluzeni-po-revizni-novele-insolvencniho-zakona-aneb-osobni-bankrot-pro-kazdeho?browser=full>>.

¹⁰² Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správciích, ve znění pozdějších předpisů [online]. *Op. cit.* [cit. 2015-02-04].

¹⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. února 2013, sp. zn. 3 VSPH 838/2012-B-33.

4.4. *Hodnocení současného stavu*

Dřívější úprava, v níž bylo oddlužení podnikatelům a osobám, které měly dluhy z podnikání, zapovězeno, se mi zdála nevhodná, přičemž jsem se v tomto ohledu ztotožňovala s názorem vyjádřeným v článku JUDr. Zdeňka Gruse a Mgr. Václava Cidlíny: „*Jsmo toho názoru, že není v pořádku, že fyzická osoba jako drobný podnikatel je v podstatě diskriminována vůči nepodnikatelům. Je pravdou, že podnikatel dobrovolně podstupuje větší riziko za účelem obstarání si příjmů při podnikání, než když je v pracovním poměru, ale právě kvůli tomuto riziku by měl mít minimálně stejné výhody jako nepodnikatel. Důvody zadlužení podnikatele budou často mnohem rozmanitější, než je tomu u spotřebitele. Pravděpodobnost, že podnikání povede k zisku, je shodná s pravděpodobností, že se dostaví ztráta... Vždyť osoba, která se jako nezodpovědný spotřebitel zadluží, a to ne z důvodu vyvíjení pracovní činnosti, nýbrž neuvážených půjček, má možnost oddlužení, zatímco třeba poctivý podnikatel, kterému podnikání nevyšlo, tuto možnost nemá.*“¹⁰⁴

Nynější stav této úpravy se mi proto zdá vhodný a to zejména s přihlédnutím k množství řešení úpadků a hrozících úpadků oddlužením, ke kterým na území České republiky dochází, a ke kladným zkušenostem, které s institutem oddlužení doposud máme. Například i na straně prozatím spíše skeptických věřitelů, kteří se touto cestou mohou domoci až 100% uspokojení své pohledávky (minimálně však 30 % z ní), může být oddlužení v mnoha případech nejlepším možným řešením, což si v praxi dost často sami neuvědomují.

Do budoucna bych byla zastávkyní lepší specifikace případů, v nichž není dluh z podnikání řešen dlužníkovou úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením na překážku. Jak bylo totiž uvedeno výše, tyto případy specifikované v § 389 odst. 2 IZ je již nyní, po necelých dvou letech od účinnosti revizní novely IZ, nutné vykládat opět za pomoci některých závěrů judikatury.

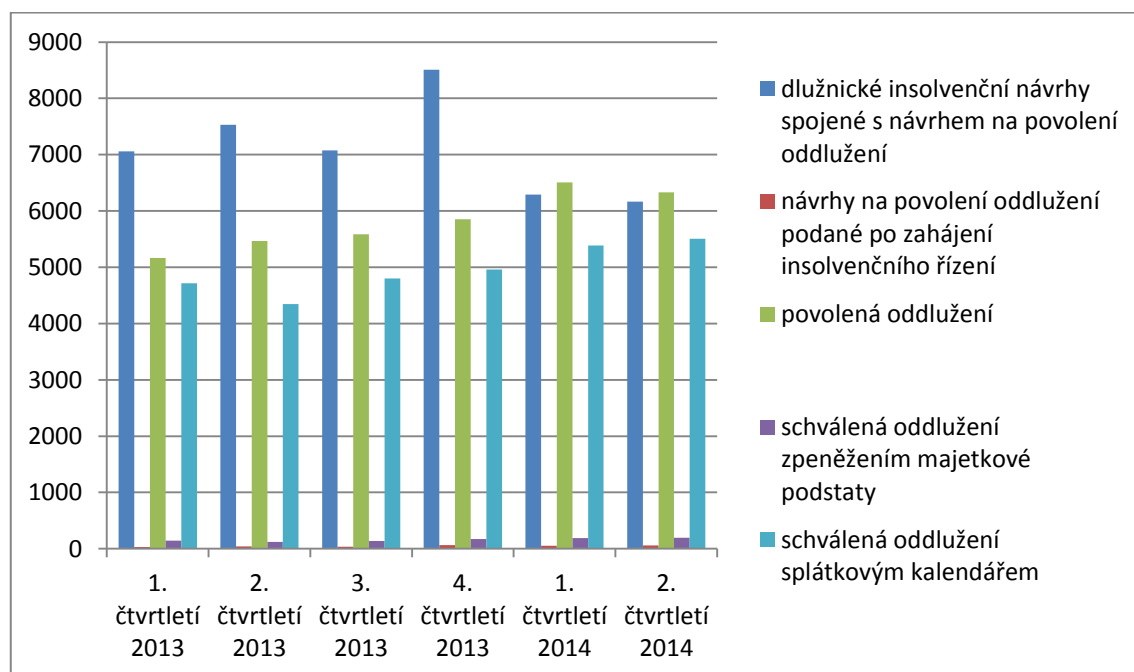
Naneštěstí neexistuje žádná statistika, která by vypovídala o tom, kolik podnikatelů a osob, jejichž dluhy pochází z podnikání, se po účinnosti revizní novely IZ o řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku formou oddlužení pokusilo, a zda návrhů

---

¹⁰⁴ GRUS, Z.; CIDLINA V. „Oddlužení podnikatele“ nejenom v rozhodovací praxi. *Právní rozhledy*. 2013, č. 20, s. 704 a násl. Dostupný také z beck-online [databáze].

a povolených oddlužení na jejich straně přibývá či nikoli. O těchto hodnotách můžeme hovořit pouze v obecné rovině (z hlediska všech legitimovaných osob) například na základě statistických údajů Ministerstva spravedlnosti české republiky na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>)

Graf č. 3: srovnání počtu návrhů na povolení oddlužení, povolených oddlužení a schválených oddlužení od prvního čtvrtletí 2013 do druhého čtvrtletí 2014

Zda podnikatelé a osoby, jejichž dluhy pochází z podnikání, tedy dokáží využít příznivého stavu, jehož pro ně bylo v rámci předchozího vývoje dosaženo, ukáže až čas.

5. Společné oddlužení manželů

Další velkou změnou, kterou v IZ zakotvila revizní novela IZ, je institut společného oddlužení manželů, respektive společný návrh manželů na povolení oddlužení (dále také „společný návrh manželů“ nebo „společný návrh“). Stejně jako v případě oddlužení podnikatelů a osob, jejichž dluhy pochází z podnikání, se změny v této oblasti daly čekat. V případě společného oddlužení manželů byly především reakcí na období několika let, během nichž insolvenční soudy nahrazovaly chybějící ustanovení zákona svou rozhodovací praxí. Rozsáhlá judikatura na tuto problematiku pochází zejména z rukou odvolacích soudů. Na rozdíl od předchozí kapitoly zde ovšem nešla nová úprava stejnou cestou jako praxe insolvenčních soudů, ba naopak – soudy přijatý princip, tedy spojování samostatně podaných návrhů manželů ke společnému projednání, nová úprava zcela vyloučila.

V rámci následujícího textu by měl být podán přehled o tom, jak bylo k oddlužení (každého z) manželů přistupováno po přijetí IZ, v průběhu následujících let a jak je tomu dnes, po přijetí revizní novely IZ. Závěrem je doplněno stručné zhodnocení tohoto procesu i současného stavu.

5.1. Společné jmění manželů a majetková podstata

Dříve, než bude přistoupeno k samotnému řešení problematiky, jež si klade za cíl tato kapitola, je nutné si pro tyto účely osvětlit dva základní pojmy, jež prostupují celým následujícím textem a bez nichž není možné s institutem společného oddlužení manželů na dalších řádcích pracovat. Jedná se o společné jmění manželů a majetkovou podstatu.

5.1.1. Společné jmění manželů

Pro vymezení tohoto pojmu musíme nahlédnout do části druhé, dílu čtvrtého, oddílu dvě NOZ, tedy do ustanovení o manželském majetkovém právu.

Hned v § 708 odst. 1 NOZ je vymezeno společné manželů jako to, co náleží manželům, má majetkovou hodnotu a nebylo vyloučeno z právních poměrů. Odstavec

dvě pak uvádí, že společné jmění manželů se může řídit jedním ze tří vyjmenovaných režimů – zákonným, smluveným anebo režimem založeným rozhodnutím soudu.

Pokud se týká zákonného režimu, ten je upraven § 709 až 715 NOZ. Obsahem těchto ustanovení je jednak určení toho, co náleží do společného jmění manželů a jednak úprava správy společného jmění manželů v zákonném režimu. Dle obsahu prvně zmíněné části náleží do společného jmění manželů to, co nabyli manželé za trvání manželství, a to ať už každý sám nebo společně; výjimku tvoří například věci osobní potřeby nebo to, čím byl obdarován pouze jeden z manželů. Do společného jmění dále náleží například příjmy manželů a to počínaje okamžikem, kdy s nimi mohou disponovat, za určitých okolností také podíl manžela v obchodní korporaci, ale například také dluhy převzaté za trvání manželství.

Z ustanovení o správě v zákonném režimu jsou nejdůležitější asi ta, která říkají, že práva, povinnosti a právní jednání týkající se společného jmění manželů jsou manželům společná a nerozdílná a jednal-li by jeden z manželů bez souhlasu toho druhého, může se tento druhý manžel dovolat neplatnosti takového jednání. Tato ustanovení tedy mimo jiné zakládají solidární odpovědnost manželů za jejich závazky. Před nabytím účinnosti NOZ bylo totéž upraveno v § 145 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“) a tato skutečnost byla i častým předmětem rozhodování soudů. Nejvyšší soud České republiky v roce 2004 například rozhodl ve stejném duchu, v jakém hovořil OZ, tedy v tom smyslu, že: *„Jestliže je právním předpisem nebo rozhodnutím soudu stanoveno, nebo účastníky dohodnuto, anebo vyplývá-li to z povahy plnění, že více dlužníků má témuž věřiteli splnit dluh společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn požadovat plnění na kterémkoliv z nich (§ 511 odst. 1 ObčZ).“*¹⁰⁵ Nejvyšší soud České republiky dodal, že toto ustanovení se zcela vztahuje i na solidární odpovědnost manželů v rámci společného jmění manželů vyplývající z § 145 odst. 3 OZ. V odlišném duchu se však tentýž soud vyjádřil již v roce 2007, když judikoval: *„Odpověď na otázku, zda úprava obsažená v ustanovení § 145 odst. 3 obč. zák. zakládá společný závazek manželů (jenž může věřitel v nalézacím řízení úspěšně uplatnit vůči kterémukoli z nich) i v případě, že šlo o závazek náležející do společného jmění manželů založený právním jednáním jen jednoho z nich, plyne podle přesvědčení Nejvyššího soudu především z úpravy závazkového práva... Ustanovení § 145 odst. 3*

---

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003.

obč. zák. nerozlišuje mezi důvody vzniku závazků... Představa, podle které splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů, sjednaného jen jedním z manželů může věřitel v nalézacím řízení vymoci i (jen) po druhém z těchto manželů, vnáší značnou nejistotu do právních vztahů vzniklých na základě smluv...¹⁰⁶ Jinak řečeno – Nejvyšší soud České republiky tímto rozhodl, že plnění závazku, který sjednal pouze jeden z manželů, se věřitel nemůže domáhat na druhém z manželů, který tento závazek s věřitelem nesjednal. Již 1. ledna 2013 se však praxe vrátila k původnímu výkladu a to přijetím novely zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, která stanovila, že jde-li o dluh, který spadá do společného jmění manželů, může být výkon rozhodnutí nařízen i na manžela povinného, který tedy nutně původní závazek (dluh) nesjednal.¹⁰⁷

Vrátíme-li se však k ustanovením NOZ o společném jmění manželů, je nutno zmínit, že manželé si mohou ujednat i jiný než zákonný režim; pak hovoříme o režimu smluveném, který je upraven v § 716 až 723 NOZ, a kterým lze upravit části i celé společné jmění manželů, jeho obsah, dobu jeho vzniku nebo například majetkové poměry pro případ zániku manželství. Smlouva o smluveném režimu musí mít formu veřejné listiny a zapisuje se do veřejného rejstříku.

V § 724 až 728 je pak upraven režim poslední – založený rozhodnutím soudu. K tomuto se přistupuje zejména v situacích, kdy se například jeden z manželů stane neomezeně ručícím společníkem obchodní korporace nebo tehdy, je-li jeden z manželů marnotratný. V těchto situacích je pak na soudu, aby společné jmění manželů s přihlédnutím ke konkrétní situaci zúžil nebo rozšířil.

Dojde-li z jakéhokoli důvodu k zániku nebo zúžení společného jmění manželů, je třeba jej (jeho část) vypořádat. Děje se tak postupem stanoveným v ustanovení § 736 NOZ a následujících.

5.1.2. Majetková podstata

Druhým stěžejním pojmem pro následující práci s institutem společného oddlužení manželů je majetková podstata, tedy okruh majetku, z něhož se budou dlužníkovi věřitelé uspokojovat. V § 206 IZ je stanoveno, že majetkovou podstatu tvoří zejména peněžní prostředky, cenné papíry, věci movité nebo nemovité a další. Obecněji

---

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. září 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005.

¹⁰⁷ § 262a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

je však majetková podstata charakterizována v předchozím ustanovení, tedy § 205 odst. 1 IZ, kde je stanoveno, že v případě dlužnického insolvenčního návrhu tvoří majetkovou podstatu „majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení.“¹⁰⁸ Odlišně je však majetková podstata vymezena v § 205 odst. 2 IZ, tedy jedná-li se o věřitelský insolvenční návrh. Do majetkové podstaty v takovém případě náleží jednak majetek, který náležel dlužníkovi k okamžiku, ke kterému mu soud omezil dispoziční oprávnění s tímto majetkem, dále majetek, který dlužníku náležel k okamžiku, kdy nastaly účinky rozhodnutí o jeho úpadku, a konečně majetek, který dlužník nabyt v průběhu¹⁰⁹ insolvenčního řízení.¹¹⁰ Dle § 205 odst. 3 je součástí majetkové podstaty též majetek, jehož je dlužník spoluvlastníkem, a stejně tak i majetek ve společném jmění manželů (dlužníka a jeho manžela). Za určitých okolností může do majetkové podstaty spadat i majetek třetích osob (§ 205 odst. 4 IZ). Co je z majetkové podstaty vyloučeno, stanovuje § 207 IZ.

Majetkovou podstatu zjišťuje insolvenční správce a dlužník má povinnost s ním za tímto účelem spolupracovat.

5.2. Před revizní novelou insolvenčního zákona

Před 1. lednem 2014 bylo v § 392 odst. 3 stanoveno: „Osoby ochotné zavázat se při povolení oddlužení jako spoludlužníci nebo ručitelé dlužníka musí návrh podepsat. Dále musí návrh podepsat i dlužníkův manžel a výslovně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí; to neplatí, jestliže oddlužením nemůže být dotčen majetek z nevypořádaného společného jmění manželů, rozsah vyživovací povinnosti dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem nebo rozsah vyživovací povinnosti dlužníka manžela. Všechny podpisy musí být ověřeny.“¹¹¹ Takto se IZ problematikou oddlužení domácnosti, respektive manželství, zabýval před revizní novelou IZ; o ustanovení, jež by upravovalo institut společného oddlužení manželů, tak nemohla být

---

¹⁰⁸ § 205 odst. 1 IZ

¹⁰⁹ Je-li schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, do majetkové podstaty nenáleží majetek nabytý dlužníkem po tomto schválení (§ 398 odst. 2, věta druhá).

¹¹⁰ § 205 odst. 2 IZ

¹¹¹ § 392 odst. 3 IZ ve znění před 1. lednem 2014

řeč. I přesto však nebylo společné oddlužení manželů před 1. lednem 2014 zcela vyloučeno.

5.2.1. Spojování návrhů manželů

Mezeru v IZ týkající se oddlužení manželů až do přijetí revizní novely IZ, jak již bylo poznamenáno výše, vyplňovaly insolvenční soudy svou praxí, a to tak, že pokusy manželů (domácností) o oddlužení řešily tím způsobem, že samostatně podané návrhy manželů, tedy jeden návrh od každého z nich, spojily ke společnému projednání a to na základě ustanovení § 112 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu¹¹², dle něhož může soud v rámci hospodárnosti řízení spojit věci, které u něho byly zahájeny, souvisí spolu nebo se týkají týchž účastníků.¹¹³

Složitější situace nastávala tehdy, podal-li návrh na povolení oddlužení pouze jeden z manželů. V případě oddlužení tohoto manžela zpeněžením majetkové podstaty byl totiž zpeněžován všechen majetek ve společném jmění manželů a při oddlužení plněním splátkového kalendáře byly postiženy i příjmy dlužníka manžela, což dokládá i usnesení Vrchního soudu v Praze: *„Jde-li o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, zpeněžuje se všechen majetek v SJM, který patří podle výše uvedených zásad do majetkové podstaty dlužníka, bez ohledu na to, zda jako dlužníci jsou účastníky jednoho insolvenčního řízení oba manželé. Společné jmění manželů může ovšem tvořit jen majetek již nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství. Se zřetelem k tomu soudní praxe v souvislosti s postižením mzdy (platu) manžela povinného dovozuje, že mzdový nárok manžela povinného součástí společného jmění manželů není. Naproti tomu vyplacená mzda nebo plat již je součástí společného jmění manželů. (...) Ze stejných zásad je třeba vycházet při posouzení toho, zda a za jakých podmínek mohou (resp. mají být) příjmy manžela, který není dlužníkem, postiženy plněním splátkového kalendáře...“*¹¹⁴ Problém tak nastal ve světle uvedeného v tom, že ač se tak dlužníkův manžel na jeho oddlužení fakticky podílel, nebyl při skončení insolvenčního řízení stejně jako on od dluhů osvobozen, neboť nebyl účastníkem předmětného insolvenčního řízení. To ostatně potvrzuje například i

¹¹² Dle § 7 IZ se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, není-li to v rozporu se zásadami insolvenčního řízení a nestanoví-li IZ jinak.

¹¹³ § 112 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2009, sp. zn. 1 VSPH 669/2009-A-21.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.¹¹⁵

K tomuto je třeba dodat, že podával-li návrh na povolení oddlužení do 31. prosince 2013 pouze jeden z manželů, bylo nutné, aby druhý manžel k jeho návrhu připojil svůj podpis. Tímto druhý manžel dle již citovaného Usnesení Vrchního soudu v Praze vyjadřoval svůj souhlas nejen se zahájením řízení, nýbrž i s tím, že veškeré hodnoty ve společném jmění manželů budou použity pro účely oddlužení manžela, který návrh podal.¹¹⁶

5.2.2. Oddělená oddlužení manželů a redistribuce jejich příjmů

JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D., ve svém článku z roku 2011¹¹⁷, uvádí ještě dva další přístupy, jež k oddlužení manželů soudy v průběhu let (do přijetí revizní novely IZ) zaujímaly. Prvním z nich je režim odděleného oddlužení manželů, v němž bylo o úpadku a následném povolení a schválení oddlužení v případě obou manželů rozhodováno samostatně. Majetek každého z manželů (rozuměj ve výlučném vlastnictví každého z nich) se tak stejně jako majetek ve společném jmění manželů pro účely odděleného oddlužení manželů zahrnul do dvou samostatných majetkových podstat a bylo-li schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, příjmy každého z manželů sloužily výhradně k plnění oddlužení toho kterého manžela (na rozdíl od postupu uvedeného výše). O tomto přístupu svědčí například řízení pod sp. zn. KSUL 43 INS 9499/2009. Druhým v článku popsaným přístupem byl pak kompromis mezi výše popsaným spojováním samostatných návrhů manželů na povolení oddlužení v jedno řízení a naopak striktním režimem odděleného oddlužení manželů, o němž svědčí například řízení vedené po sp. zn. KSPH 40 INS 5210/2010. V tomto případě probíhala řízení ve věci každého z manželů odděleně, nicméně v případě, že jeden z manželů například nebyl schopen uspokojit 30 % pohledávek svých nezajištěných věřitelů, byly příjmy manželů prostřednictvím insolvenčního správce „vyvažovány“, a to tím způsobem, že splátky jednoho z manželů jeho věřitelům byly v případě své

¹¹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů [online]. *Op. cit.* [cit. 2015-02-10].

¹¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2009, sp. zn. 1 VSPH 669/2009-A-21.

¹¹⁷ ŘEHÁČEK, Oldřich. Osobní bankrot manželů a jeho řešení v soudní judikatuře. *Bulletin advokacie*. 2011, roč. 8, č. 7-8, s. 42-44. Dostupný také z <http://www.cak.cz/assets/ba_7-8_2011_web.pdf>.

nedostatečnosti částečně „dotovány“ ze splátek druhého manžela, které odváděl věřitelům svým.¹¹⁸

Podobně rozhodl například i Krajský soud v Ostravě, ve svém Usnesení ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. KSOS 33 INS 11987/2010-B-5. Zde se však nejednalo o „dotaci“ splátek jednoho z manželů skrze splátky druhého manžela, jako ve výše popisovaném případě, ale o počáteční konsolidaci příjmů obou z manželů, které byly následně jedním (manželům společným) insolvenčním správcem rovnoměrně přerozděleny mezi jejich věřitele. „...společné oddlužení se projeví ve společné distribuci měsíčních splátek přihlášeným nezajištěným věřitelům. Společnou distribuci je míněna substantivní konsolidace obou řízení, tj. postižitelné části příjmů obou z manželů určené pro uspokojení věřitelů budou sečteny a rozdělovány mezi věřitele z obou řízení...“¹¹⁹ Toto usnesení komentuje Dr. Babušková tak, že Krajský soud v Ostravě se v tomto rozhodnutí vyjádřil zcela konkrétně, pokud jde o rozvržení příjmů obou manželů, neboť stanovil, že: „...z příjmu jednoho manžela má být hrazena odměna insolvenčního správce i pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za podstatou v řízení druhého manžela... Zbylé příjmy obou manželů se následně sečtou a vyplatí nezajištěným věřitelům...“¹²⁰ V tom ostatně vidí i největší rozdíl tohoto usnesení od předešlého, výše zmíněného, jež bylo výsledkem činnosti Krajského soudu v Praze (KSPH 40 INS 5210/2010-B-9).

Lze tedy shrnout, že do 31. prosince 2013 přistupovaly soudy k řešení úpadku manželů, resp. domácností různě. Bylo to zapříčiněno zejména tím, že manželé, jakožto dvě osoby, nezapadají do charakteristiky insolvenčního řízení, jež sám IZ vymezuje jako řízení, v němž má dojít k „uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem.“¹²¹ V ustanovení je totiž vyjádřen vztah mezi několika věřiteli, ale pouze jediným dlužníkem. Je však logické, že se manželé, jakožto pár, který funguje nejen v rovině sociální, ale i ekonomické, může ocitnout v úpadku a to nejčastěji v důsledku svých společných dluhů, přičemž je zcela pochopitelné, že manželé tuto situaci zpravidla chtějí i jako pár řešit. Soudy se tedy několik let potýkaly s tím, že v IZ chyběla úprava institutu společného oddlužení

¹¹⁸ ŘEHÁČEK, Oldřich. Osobní bankrot manželů a jeho řešení v soudní judikatuře. *Op. cit.*

¹¹⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. KSOS 33 INS 11987/2010-B-5.

¹²⁰ BABUŠKOVÁ, Jana. Oddlužení manželů – aneb co v zákoně nenajdete. *Bulletin advokacie*. 2012, roč. 9, č. 4, str. 32-33. Dostupný také z < http://www.cak.cz/assets/ba_04_2012_web.pdf>.

¹²¹ § 1 písm. a) IZ

manželů, což se odrazilo i v různosti jejich výše zmíněných postupů. Řešení však přinesla revizní novela IZ.

5.3. Po revizní novele insolvenčního zákona

Společný návrh manželů je po revizní novele IZ upraven v § 394a IZ. Jedná se o institut fakultativní, což znamená, že postup zde uvedený není povinností manželů; naopak, je jejich možností, variantou, ke které mohou přistoupit například tehdy, je-li většina dluhů, které jsou příčinou jejich úpadku či hrozícího úpadku, výsledkem jejich společného jednání.

Není ale vyloučeno, aby návrh na povolení oddlužení podal pouze jeden z manželů postupem uvedeným v předcházejících kapitolách, přičemž podpis druhého manžela (dlužníka manžela) se po 1. lednu 2014 na tomto návrhu nevyžaduje. Půjde zejména o situace, kdy většina dluhů, které manželé mají, pochází z jednání jediného manžela nebo tyto dluhy byly do manželství jedním z nich „vneseny“. Bude-li pak jednomu z manželů povoleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, bude povinností z toho plynoucí plnit tento z manželů sám. Bude-li dlužníku (jednomu z manželů) povoleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, společné jmění manželů zaniká stejně jako v případě konkurzu.¹²² Po jeho vypořádání pak bude zpeněžena pouze ta část majetku, která bude ve vlastnictví manžela-dlužníka, kterému bylo oddlužení touto formou povoleno. Nevýhodou této situace, tedy takové, kdy bude osvobozen od dluhů pouze jeden z manželů, může být to, že měli-li manželé některé dluhy společné, věřitelé je mohou nadále vymáhat i po druhém z manželů. Nedojde totiž k oddlužení domácnosti, jak se tomu stane v případě společného oddlužení manželů, ale pouze jednoho z nich. Stejný náhled na věc vyjádřil i Vrchní soud v Praze: „*Lze tedy shrnout, že při postupu, kdy režimu oddlužení plněním splátkového kalendáře je podroben jen jeden z manželů, a druhý manžel-na jeho plnění se nepodílející-tudíž osvobození dosáhnout nemůže, nastane po přiznání osvobození dlužníku situace, kdy SJM oddluženo nebude, tj. kdy i po úspěšném završení procesu oddlužení ve vztahu k manžel-dlužníku budou nadále vůči jeho manželce uplatnitelné též dosavadní závazky (jejich případný zbytek) tvořící SJM, z nichž byl zavázán jen tento manžel nebo společně*

---

¹²² § 408 odst. 1 IZ

*s dlužníkem, a kdy tyto závazky budou v případě jejich přisudku vůči manželu z majetku SJM vymožitelné...*¹²³

Podal-li by každý z manželů svůj vlastní návrh na povolení oddlužení, je počínaje 1. lednem 2014 dle § 83a IZ napříště zakázáno, aby insolvenční soud spojil takovéto dva návrhy v jeden ke společnému projednání, jak se tomu dělo ve většině případů v předchozích letech. Řešení úpadku každého z manželů by tak v této situaci probíhalo odděleně.

5.3.1. Společný návrh manželů

Společný návrh manželů na povolení oddlužení se podává na předepsaném formuláři¹²⁴. Podoba tohoto formuláře je stejná jak pro dlužníky-jednotlivce, tak pro dlužníky v podobě manželů. Je proto nutné, aby manželé dali najevo, že podávají společný (jediný) návrh manželů na povolení oddlužení, což učiní zaškrtnutím políčka jedna v tomto formuláři. K podání společného návrhu manželů může dojít i na základě výzvy insolvenčního soudu dle § 393 IZ, v níž jsou manželé poučeni o možnosti podání tohoto společného návrhu. Insolvenční soud tak může učinit i prostřednictvím neformálního dopisu.¹²⁵

V každém případě je třeba připomenout, že manželé mohou podat společný návrh na povolení oddlužení pouze tehdy, je-li na ně (každého z nich) již podán insolvenční návrh. Jsou-li podány dva individuální věřitelské insolvenční návrhy, kdy každý směřuje proti jednomu z manželů, a tyto návrhy nebyly podány ve stejnou dobu, doporučuje se podat společný návrh manželů na povolení oddlužení ve třicetidenní lhůtě toho z manželů, kterému lhůta pro podání návrhu uplyne dřív. Podá-li věřitel insolvenční návrh pouze na jednoho z manželů, je třeba v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení logicky připojit dlužnický insolvenční návrh druhého manžela. Přípustnou variantou je samozřejmě též situace, kdy manželé podávají tento insolvenční návrh společně se svým návrhem na povolení oddlužení výše uvedeným formulářem.

---

¹²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. září 2011, sp. zn. 813/2011-B-37.

¹²⁴ O něm více v podkapitole o návrhu na povolení oddlužení (výše).

¹²⁵ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář. Op. cit. s. 1251.*

5.3.2. Nové ustanovení IZ v podobě § 394a

Dle § 394a odst. 1 IZ je pro posouzení, zda jsou manželé ke společnému návrhu legitimováni, rozhodné, zda jsou manžely ke dni dojití návrhu insolvenčnímu soudu, přičemž každý z manželů musí splňovat podmínky kladené na osobu oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení. Splňoval-li by je pouze jeden z manželů, oddlužení nemůže být povoleno. Výjimkou je, že každý z manželů nemusí být schopen v rámci oddlužení plnění splátkového kalendáře uhradit 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Postačí, když na tuto hranici dosáhnou oba manželé společnými silami, tedy poté, co dají dohromady své příjmy. Myslitelné je tedy i to, že jeden z manželů dostatečný zabavitelný příjem nemá nebo nemá příjem vůbec a na plnění splátkového kalendáře se tak fakticky podílí jen jeden z manželů.

V ustanovení § 394a odst. 2 IZ je pak kladen požadavek na přílohu společného návrhu manželů, kterým je výslovné prohlášení obou z nich o tom, že souhlasí, aby všechen jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za hodnoty ve společném jmění manželů, přičemž jejich podpisy na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny. Jedná se o právní fikci, která by v praxi měla zjednodušit provedení společného oddlužení manželů, je-li schváleno ve formě zpeněžení majetkové podstaty, neboť za společné jmění manželů se pro tento účel považuje i majetek, který byl ve vlastnictví pouze jednoho z manželů nebo majetek, který byl v jejich podílovém spoluvlastnictví.

Ustanovení § 394a odst. 3 IZ se pak zabývá postavením manželů, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení. Stanovuje, že během této doby jsou manželé považováni „za nerozlučné společníky a považují se za jednoho dlužníka“¹²⁶, což znamená, že procesní úkon jednoho z nich, platí i pro manžela druhého (vyjma úkonů jako je zpětvzetí nebo změna návrhu), a všude tam, kde IZ používá pojem „dlužník“, je třeba si v situaci po podání společného návrhu manželů dosadit „dlužník a jeho manžel“.¹²⁷ Věřitel, který má vůči manželům pohledávku, tak podá v rámci insolvenčního řízení jedinou přihlášku a nikoli jednu pro každého z manželů.

Na překážku procesu společného oddlužení manželů není ani situace, kdyby během zmíněného procesu došlo k jejich rozvodu; samozřejmě za podmínky, že budou

---

¹²⁶ § 394a odst. 3 IZ

¹²⁷ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. Op. cit. s. 1251.

nadále oba řádně plnit povinnosti, které jim ze schváleného oddlužení plynou. Pokud by tak nečinili, insolvenční soud by musel jejich oddlužení zrušit. V praxi by tak došlo k tomu, že by byl nadále úpadek každého z manželů řešen v rámci samostatného insolvenčního řízení (konkurzu).

5.4. Hodnocení současného stavu

Situace, kdy IZ zcela opomíjel možnost společného oddlužení manželů, se mi nezdála vhodná zejména z toho důvodu, že manželství má plnit funkci nejen sociální, ale i ekonomickou, což v praxi znamená, že stejně jako manželům vznikají aktiva, mohou jim vznikat i dluhy, které chtějí společnými silami řešit, jak bylo již ostatně zmíněno v předešlém textu. Praxe soudů, ať už se jednalo o kterýkoli z několika zmíněných přístupů, jež soudy vůči manželským párům a jejich pokusům o společné oddlužení v průběhu let zaujímaly, byla jen vyplněním této mezery v IZ, což se ostatně odrazilo i v mnoha nedostacích těchto přístupů, na něž však bylo poukázáno již výše.

Institut společného oddlužení manželů je proto dle mého názoru další pozitivní změnou, kterou revizní novela IZ přinesla. Hlavním důvodem je zejména to, že tento institut dává manželům možnost jakéhosi „restartu“ jejich soužití s tím, že dochází k jejich osvobození od dluhů jako celku, domácnosti, SJM, a tudíž zde není riziko, že dluhy (jejich zbylé části) na jednom z manželů „uváznou“ a budou nadále vymahatelné. Institut společného oddlužení je pozitivní i v tom smyslu, že dává šanci oddlužit se i těm párům, kde jeden z manželů, přestože je jinak dle IZ aktivně legitimován k podání návrhu na povolení oddlužení, nedosáhne pro svůj nízký příjem na hranici 30 %, jež je nutno splatit nezajištěným věřitelům; dá-li ale takový manžel své příjmy dohromady s manželem druhým, společně často tuto hranici již bez problémů překonají, od čehož se odvíjí další výhoda společného oddlužení manželů a to nutnost splatit nezajištěným věřitelům „pouhých“ 30 % jejich pohledávek, nikoli tedy 60 %, jak by z logiky věci u manželského páru (dvojice lidí) vyplývalo. Další výhodou by se mohla jevit i „úleva“ týkající se placení odměny a náhrad insolvenčnímu správci. Například v případě společného oddlužení manželů plněním splátkového kalendáře, je odměna insolvenčního správce určena na 1.125,-- Kč za každý i jen započatý měsíc od

rozhodnutí o povolení oddlužení a náhrada jeho hotových výdajů na 225,-- Kč měsíčně.¹²⁸ Nejedná se tedy o dvojnásobek sazeb určených pro jednoho dlužníka.

Nově zavedený institut společného oddlužení manželů tedy hodnotím jako velmi pozitivní a to i z hlediska toho, že je čistě možností manželů, kteří se tak mohou rozhodnout, zda ho využijí či nikoli. Troufám si však tvrdit, že mnoho lidí dodnes nemá o této možnosti vůbec povědomost a to i přesto, že institut společného oddlužení manželů lze využít už více jak rok.

---

¹²⁸ Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Závěr

Práce byla zaměřena na institut oddlužení, tedy jeden ze sanačních způsobů řešení úpadku, který byl zakotven do našeho právního řádu přijetím IZ s účinností od 1. ledna 2008. Oddlužení se rázem stalo možností řešení úpadku velmi oblíbenou a využívanou (na rozdíl od reorganizace, která byla zavedena jako druhý sanační způsob řešení úpadku společně s oddlužením v roce 2008), o čemž svědčí i nápad návrhů na povolení oddlužení u insolvenčních soudů. A právě z tohoto důvodu bylo již brzy možné soudit na to, jak oddlužení funguje a zda je jeho úprava v IZ dostatečná nebo zda by bylo vhodné přistoupit k některým jejím změnám.

Tak se stalo, že byl institut oddlužení drobně modifikován již po několika letech od svého zavedení. Například již v roce 2009 bylo dlužníku podstupujícímu proces oddlužení umožněno, aby požádal o nižší než zákonem stanovené měsíční splátky nebo aby ve svém návrhu na povolení oddlužení navrhl způsob, který by v případě povolení oddlužení preferoval. V roce 2012 pak bylo například lépe umožněno, aby v případě, že byl dlužník dříve odsouzen pro hospodářský nebo majetkový trestný čin, vyvrátil pro účely povolení oddlužení domněnku nepoctivého záměru.¹²⁹

Dne 1. ledna 2014 pak vstoupila v účinnost revizní novela IZ, která provedla ohledně institutu oddlužení změny zcela zásadní, respektive učinila zlom zejména v oddlužení podnikatelů a osob, jejichž závazky (dluhy) pochází z podnikání, a v institutu společného oddlužení manželů. Stalo se tak díky tomu, že revizní novela IZ rozšířila okruh osob, jež jsou k podání návrhu na povolení oddlužení aktivně legitimovány, a vytvořila místo pro pluralitu osob na straně dlužníka v podobě společného návrhu manželů na povolení oddlužení, která byla do té doby možná jen na straně věřitelů.

Z tohoto důvodu byla v této práci věnována pozornost zejména dvěma zmíněným institutům, tedy oddlužení podnikatelů a společnému oddlužení manželů. Absenci příslušných ustanovení, která by tuto problematiku upravovala, totiž do 31. prosince 2013 suplovala pouze rozhodovací praxe soudů a až s účinností revizní novely

---

¹²⁹ Vyhodnocení institutu oddlužení v rámci zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, předkládané na základě usnesení vlády ze dne 11. prosince 2013 č. 935, a které vzala vláda na vědomí usnesením ze dne 12. května 2014 č. 340 [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti [cit. 2014-02-18]. Dostupné z <<http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/30-14-vyhodnoceni-institutu-oddluzeni-v-ramci-zakona-o-upadku-t-7-4-2014.aspx>>.

IZ, tedy od 1. ledna 2014, byla ustanovení tuto problematiku ošetřující do IZ zakotvena. V každém případě je třeba říci, že tento počín byl již dlouho předpovídán a očekáván a byl tedy jen logickým vyústěním výše popisovaného vývoje. Ten byl v této práci zmapován zejména na základě dostupné judikatury, odborných článků, monografií, komentářů a důvodových zpráv.

Přestože od účinnosti revizní novely IZ uběhl sotva rok a není tak objektivně možné hodnotit její celkový přínos, můžeme již nyní zaznamenat některé podněty k dalšímu zlepšení a návrhy pro dobu příští. Ač byly některé připomínky a náhledy na úpravu *de lege ferenda* zmíněny již v rámci přechozího textu u jednotlivých kapitol, dovoluji si na tomto místě poukázat ještě na některé oblasti, jež by zasloužily doplnění z důvodu nedostatečné nebo zcela chybějící úpravy.

První takovou je například situace, kdy IZ vyžaduje úředně ověřené podpisy na výslovném prohlášení obou manželů dle § 394a odst. 2 IZ, které je obligatorní přílohou společného návrhu manželů na povolení oddlužení. IZ však v této situaci neuvádí, zda lze tyto úředně ověřené podpisy nahradit zasláním dokumentu datovou schránkou jako v případě insolvenčního návrhu, kde je tato možnost v § 97 odst. 2 IZ výslovně upravena. Znamená to tedy, že úředně ověřené podpisy na prohlášení takto nahrazeny být nemohou? Nejspíše ano. Dalo by se rozumět tomu, že takto nemůže být nahrazen úředně ověřený podpis toho z manželů, který není majitelem datové schránky, z níž je společný návrh odesílán. Proč takto ale nemůže být nahrazen ani podpis toho z manželů, který majitelem takové datové schránky je?¹³⁰ Tato úprava se mi zdá z hlediska praktičnosti jako nelogická a měla by být do budoucna upravena konkrétněji, dle mého názoru v tom smyslu, že by předestřenou variantu výslovně připouštěla.

Další situací, jejíž úprava se mi zdá jako nevhodná, je situace, v níž dlužníku, který je v procesu oddlužení plněním splátkového kalendáře, vznikne nárok na odstupné. Po dobu, po kterou mu náleží odstupné, totiž takovýto dlužník, ač je veden v evidenci úřadu práce, nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti, přičemž odstupné, které mu bylo vyplaceno bývalým zaměstnavatelem, podléhá srážkám pro účely plnění splátkového kalendáře.¹³¹ V praxi to znamená, že dlužníku z odstupného zbude pouze

---

¹³⁰ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. *Op. cit.* s. 1253.

¹³¹ Vyhodnocení institutu oddlužení v rámci zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, předkládané na základě usnesení vlády ze dne 11. prosince 2013 č. 935, a které vzala vláda na vědomí usnesením ze dne 12. května 2014 č. 340 [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti [cit. 2014-02-18]. Dostupné z <[58](http://www.komora.cz/pro-</p></div><div data-bbox=)

nezabavitelná částka, která v případě, kdy se dlužníku nepodaří urychleně najít nové zaměstnání, nemusí být s ohledem na živobytí vůbec postačující. Myslím si, že takováto praxe, v případě, kdy si dlužník zaměstnání skutečně z objektivních důvodů najít nemůže, je zcela nemístná a popírá účel vyplacení odstupného, které má být jakýmsi překlenovacím příspěvkem v období, kdy člověk bez své viny ztratil zaměstnání a hledá si nové, přičemž tento proces může někdy trvat logicky i déle, než pár týdnů.

Co se však ohledně institutu oddlužení jeví jako problém největší, je dle mého názoru samotná mentalita dlužníků a přístupy a praktiky některých institucí. Řekla bych, že dlužníci si často zcela neuvědomují svou situaci, nechtějí vidět to, že jejich ekonomické problémy již nejsou zvládnutelné běžnými prostředky, a nedostatek financí řeší takzvaným „vytloukáním klínu klínem“, tedy bezhlavým splácením jedné půjčky půjčkou další. K tomu přispívá i dnešní doba, kdy není problém si během několika minut půjčit obnos nemalé výše, a to aniž by si instituce, jež tyto půjčky či úvěry poskytují, zjistily ekonomickou situaci dlužníka nebo výši a pravidelnost jeho příjmů. Pokud pak dlužníci tyto úvěry nebo půjčky nesplácí, příslušné instituce na nich vymáhají nejen jistinu a nemalé úroky, ale dost často také smluvní pokuty a jiné postihy v nezákonné výši.

Za ještě méně morální pak pokládám takzvané oddlužovací agentury, které těží ze situace lidí, kteří se do nepříznivé finanční situace dostali. Ty totiž dlužníkům nabízejí „pomoc“ v podobě vypracování jejich návrhu na povolení oddlužení nebo vyjednání nižších než stanovených splátek s dlužníkovými věřiteli za nemalé částky a provize, přičemž tyto služby jsou ve většině případů vysoce nekvalitní (pokud jsou dlužníku vůbec poskytnuty) a mohou vést k tomu, že se kvůli nim dlužník ocitne ještě v tíživější situaci, než původně byl; a to nejen ekonomické, ale i psychické.

Co lze tedy k institutu oddlužení doporučit? V první řadě zejména to, aby se lidé dobře rozmysleli, než vůbec k nějaké půjčce či úvěru přistoupí, a tím tedy primárně předcházel situaci, kdy budou oddlužení jako způsob řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku vůbec potřebovat. Pokud se však dlužníkům nepodařilo v této fázi z jakéhokoli důvodu setrvat a zadlužili se, lze apelovat pouze na to, aby se včas informovali o možnostech řešení své situace, v případě potřeby vyhledali

kvalifikovanou pomoc a přistupovali k věci s poctivým záměrem. Pouze to je totiž zárukou toho, že velmi pravděpodobně splní podmínky a předpoklady pro řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, které se v současné době jeví jako jedno z lidsky nepřijatelnějších řešení úpadku nebo hrozícího úpadku člověka.

Seznam zkratek

IZ – zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Insolvenční zákon - zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

OZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

NSČR – Nejvyšší soud České republiky

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

Revizní novela IZ - zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

Společný návrh – společný návrh manželů na povolení oddlužení

Společný návrh manželů - společný návrh manželů na povolení oddlužení

ZKV - zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání

Seznam pramenů a použité literatury

Odborné publikace

- HÁSOVÁ, J. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 1504, ISBN 978-80-7400-555-8.
- KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: Komentář*. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3.
- MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: Příručka zejména pro neprávniky*. 3. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2014, 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.
- MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční zákon s judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání ve znění zákona č. 294/2013 Sb. Praha : Leges, 2014, 864 s. ISBN 978-80-87576-80-9.
- SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava : KEY Publishing, 2007, 94 s. ISBN 978-80-87071-54-0.
- SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, 458 s. ISBN 978-80-7400-279-3.
- WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011, 711 s. ISBN 9788072018420.
- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. První díl – řízení nalézací*. 7. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2014, 624 s. ISBN 978-80-7201-940-3.

Odborné články

- BABUŠKOVÁ, Jana. Oddlužení manželů – aneb co v zákoně nenajdete. *Bulletin advokacie*. 2012, roč. 9, č. 4, str. 32-33. Dostupný také z http://www.cak.cz/assets/ba_04_2012_web.pdf.
- GRUS, Zdeněk; CIDLINA, Václav. „Oddlužení podnikatele“ nejenom v rozhodovací praxi. *Právní rozhledy*. 2013, roč. 21, č. 20, s. 704 a násl. Dostupný také z beck-online [databáze].
- HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, č. 2, s. 50-55. Dostupný také z beck-online [databáze].
- KAVAN, Petr. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 22, s. 434-440. Dostupný také z beck-online [databáze].
- KOZÁK, Jan. Nové úpadkové právo v České republice. *Právní zpravodaj*. 2008, roč. 9, č. 2, s. 3-7. Dostupný také z beck-online [databáze].
- POHL, Tomáš. Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. *Bulletin advokacie*. 2007, roč. 4, č. 11, s. 19-37. Dostupný také z http://www.cak.cz/assets/files/1585/BA_07_11.pdf.
- RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, č. 21, s. 765-802. Dostupný také z beck-online [databáze].
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Oddlužení po revizní novele insolvenčního zákona aneb osobní bankrot pro každého. *Bulletin advokacie*. 2014, roč. 11, č. 5, s. 34-35. Dostupný také z <http://www.bulletin-advokacie.cz/oddluzeni-po-revizni-novele-insolvencniho-zakona-aneb-osobni-bankrot-pro-kazdeho?browser=full>.

- ŘEHÁČEK, Oldřich. Osobní bankrot manželů a jeho řešení v soudní judikatuře. *Bulletin advokacie*. 2011, roč. 8, č. 7-8, s. 42-44. Dostupný také z <http://www.cak.cz/assets/ba_7-8_2011_web.pdf>.
- SPRINZ, Petr. Kdo ještě je a kdo už není podnikatelem aneb subjektivní přípustnost oddlužení dnes a „zítra“. *Právní rozhledy*. 2013, roč. 21, č. 10, s. 361-364. Dostupný také z beck-online [databáze].
- ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160. Dostupný také z <<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/>>.

Právní předpisy

Zákony

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 182/2006, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím.
- Zákon č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Zákon č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhlášky

- Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

- Česká advokátní komora, www.cak.cz.
- Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.insolvencni-zakon.cz.
- Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz.
- Nejvyšší soud České republiky, www.nsoud.cz.
- Portál pro vyhledávání judikatury, www.kraken.slv.cz.
- Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, www.psp.cz.
- Právní informační systém, www.beck-online.cz.

- Senát Parlamentu České republiky, www.senat.cz.

Soudní rozhodnutí

Rozhodnutí krajských soudů

- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. ledna 2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B-48.
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. KSOS 33 INS 11987/2010-B-5.

Rozhodnutí vrchních soudů

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. března 2008, sp. zn. 1 VSPH 3/2008-A-11.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. října 2008, sp. zn. 1 VSOL 111/2008-A-15.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2008, sp. zn. 1 VSPH 273/2008-A-20.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. dubna 2009, sp. zn. 2 VSOL 117/2009-A-18.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2009, sp. zn. 1 VSPH 669/2009-A-21.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2010, sp. zn. 1 VSPH 799/2009-A-23.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. května 2010, sp. zn. 1 VSPH 280/2010-A-12.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. května 2010, sp. zn. 2 VSOL 135/2010-A-19.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. září 2010, sp. zn. 3 VSPH 607/2010-B-35.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. září 2011, sp. zn. 813/2011-B-37.

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2012, sp. zn. VSPH 1533/2012-B-23.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. února 2013, sp. zn. 3 VSPH 838/2012-B-33.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. dubna 2014, sp. zn. 1 VSOL 313/2014-A-14.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky

- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. září 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009-A-59.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A-15.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. prosince 2010, sp. zn. 29 NSČR 10/2009-A-36.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. února 2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009-A-29.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009-B-16.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. října 2012, sp. zn. 29 NSČR 70/2012-B-34.

Insolvenční řízení

- KSUL 43 INS 9499/2009
- KSPH 40 INS 5210/2010

Jiné zdroje

- Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti. Dostupné z beck-online [databáze].
- Návrh insolvenčního zákona - důvodová zpráva. [online]. Praha : ČAK. Dostupné z: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>>.
- Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupiny ze dne 3. června 2008: k otázce přípustnosti oddlužení [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti. Dostupné z: <<http://www.insolvenzni-zakon.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny/vykladove-stanovisko-2.html>>.
- Vyhodnocení institutu oddlužení v rámci zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, předkládané na základě usnesení vlády ze dne 11. prosince 2013 č. 935, a které vzala vláda na vědomí usnesením ze dne 12. května 2014 č. 340 [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti [cit. 2014-02-18]. Dostupné z <<http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/30-14-vyhodnoceni-institutu-oddluzeni-v-ramci-zakona-o-upadku-t-7-4-2014.aspx>>.

Oddlužení se zaměřením na revizní novelu insolvenčního zákona

Resumé

Cílem této práce bylo podat výklad o institutu oddlužení v reakci na přijetí zákona č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích (revizní novelu IZ), provést komparaci úpravy před její účinností a po ní, a to zejména se zaměřením na oddlužení podnikatelů a osob, jejichž dluhy pochází z podnikání, a na společné oddlužení manželů. Celá práce je rozčleněna do pěti kapitol.

V první kapitole je podán přehled vývoje insolvenčního řízení a insolvenčního práva od doby římské až po současnost. K tomuto bylo přistoupeno zejména z toho důvodu, aby si čtenář udělal přehled o tom, že insolvenční řízení a insolvenční právo není jen záležitostí dnešní doby, a také z toho důvodu, aby byl zmapován vývoj, který vyústil v dnešní podobu IZ.

Úpadek a způsoby jeho řešení jsou pak hlavním tématem kapitoly druhé. Pokud jde o úpadek, vysvětleny jsou zde jeho dvě základní varianty, tedy platební neschopnost a předlužení. Zmíněn je i úpadek hrozící a následuje rozlišení způsobů řešení úpadku na sanační a likvidační a stručná specifikace každého z nich.

Celá třetí kapitola je věnována oddlužení, tedy jednomu ze sanačních způsobů řešení úpadku, který je pro tuto práci stěžejní. V rámci jednotlivých podkapitol je podán výklad o předpokladech oddlužení, o náležitostech a vyplňování návrhu na jeho povolení, o rozhodnutí o tomto návrhu a o schválení oddlužení, stejně jako o rozhodnutí o splnění oddlužení a osvobození od dluhů. Opomenuty nejsou ani způsoby oddlužení, tedy zpeněžení majetkové podstaty a plnění splátkového kalendáře.

Tématem další kapitoly je oddlužení podnikatelů a osob, jejichž dluhy pochází z podnikání. Je podán přehled o tendencích a praxi soudů před přijetím revizní novely IZ a o tom, jak revizní novela IZ tuto praxi z důvodu právní jistoty potvrdila modifikací příslušných ustanovení IZ. Kapitola se zabývá tím, kdo je a není podnikatelem, zda se podnikatelé mohou oddlužit, co je považováno za dluh z podnikání a zda ten je překážkou oddlužení.

Posledním tématem, které je také středobodem páté kapitoly, je společné oddlužení manželů. Nejprve je osvětleno, co je to společné jmění manželů a majetková podstata, následně je přistoupeno k popisu řešení pokusů manželů o jejich společné oddlužení před revizní novelou IZ a následuje výklad o tom, jak lze řešit dluhy manželských párů dnes.

Závěrem je provedeno shrnutí změn, které přinesla revizní novela IZ a jejich krátké zhodnocení. Nastíněny jsou i odhady a doporučení, kterými by se úprava mohla dále ubírat (*de lege ferenda*).

The institution of discharge with regard to a revising amendment of the Insolvency Act

Abstract

The aim of this thesis is to put an interpretation on the institution of discharge with regard to an approval of the Act No. 294/2013 Coll., which changes the Act No. 182/2006 Coll., on decline and its solution strategies (Insolvency Act) and the Act No. 312/2006 Coll., on insolvency administrators (hereinafter referred to as “revising amendment”), to compare the amendment before and after its taking effect, with a main focus on discharge for entrepreneurs and individuals whose debts come from entrepreneurship, and on discharge for spouses. The thesis is divided into five chapters.

The first chapter sums up the development of insolvency proceedings and insolvency law from Roman times to the present day. Thanks to this overview, the reader can see that insolvency proceedings and insolvency law are not only contemporary issues and owing to this, we are also able to map the development which led to the Insolvency Act as it stands.

The main topic of the second chapter is decline and its solution strategies. As to the decline, I describe its two basic alternatives, insolvency and over-indebtedness. I mention also the imminent decline, which is followed by division of decline solution strategies into rehabilitation and liquidation, offering a brief specification of each of them.

The whole third chapter is dedicated to discharge, one of the rehabilitation decline solution strategies, which plays a crucial role in this thesis. Within each subchapter I put an interpretation on prerequisites for discharge, on requirements and completing a proposal for its permission, on decision on the proposal and an approval of discharge, as well as on decision on fulfilment of discharge and release from debts. Not even discharge strategies, such as sale of underlying assets and making of payment schedule, have been omitted.

The topic of the next chapter is discharge for entrepreneurs and individuals whose debts come from entrepreneurship. I summarize tendencies and judiciary praxis before the approval of the revising amendment and ways in which the revising

amendment confirmed this praxis with regard to legal certainty, by modification of appropriate provisions of the Insolvency Act. The chapter explains who an entrepreneur is, whether entrepreneurs can be discharged, what is considered to be a business debt and if it means a barrier to discharge.

The last topic discussed in the fifth chapter is discharge for spouses. At first I explain the joint ownership of property by spouses and underlying assets. Subsequently, I describe how spouses solved their efforts of discharge before the revising amendment and how they can solve their debts today.

In conclusion I sum up changes brought by the revising amendment and I offer their brief evaluation. I also outline estimates and suggestions on directions that the amendment could take further ahead (*de lege ferenda*).

Klíčová slova

- Dlužník
- Oddlužení
- Revizní novela
- Oddlužení podnikatelů
- Společné oddlužení manželů

Keywords

- Debtor
- Discharge
- Revising amendment
- Discharge for entrepreneurs
- Discharge for spouses